

prosvetni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih SR Slovenije

Ljubljana, 28. januarja 1977 — Številka 2

France Mihelič — Planetarij, 1959, jedkanica

Berta Golob

Obletnica naše napredne misli

Slovenski kulturni praznik. Črta od Karantanije do samoupravne stvarnosti — boj za to, da se obdrži in da žive rodovi za svojo prihodnost.

Kdo nam je v preteklosti postavljaj mejnike in čemu? Odgovor je v zgodovini, v trenutku, ki ga živimo, pa tudi v času, ki je pred nami. Če se zavedamo lastnih sil, smo, pravimo, tudi zreli. Kulturni praznik je priložnost za obračun in vodilo v jutrišnji dan. Bi bili to, kar smo, če ne bi imeli Prešerna? Bi bili to, kar smo, če ne bi imeli dražgoških bitk?

Narod se potrjuje v svojem boju. Napisati prvo slovensko knjigo je pomenilo bojevati se, premagovati ovire vseh vrst in se izpostaviti. Napisati prvo slovensko dramo je prav tako pomenilo upor. Povedati, da slovenska pamet ni v ničemer slabša od nemške, je potrditev sil, ki so se sprostile v prihodnjem upor. Vzcveteli v letu 1848 je pomenilo dokazati Evropi, da smo tu, da sicer čakamo, vendar se naša drža že boči v naskok. Biti Prešeren in Levstik je pomenilo plavati proti toku, viharu in vztrajati, poznati narod in zaupati vanj. Biti trdinovski boj je isto kot stopati v čelni vrsti. Pisati o beli krizantemi pomeni slutiti odločilni dan.

V uri biti ali ne biti je bilo treba izbrati svoje mesto.

Bataljoni so šli skozi metež.

Čas je hitel. Novi družbeni odnosi so oblikovali tudi novo vrednost kulture. Danes vključuje kultura bolj kot kdajkoli zavest za stisko drugih. Kako bo moč ostati človeški v jedrskem veku, če me bodo žgale le lastne bolečine? Medtem je postal moj sosed tudi najbolj oddaljeni prebivalec Zelenega planeta; z vodenimi izstrelki si lahko uničiva dom. Vsak dan si morava bolj prizadevati, da bova živela v miru. To je zavest naše ustavne organiziranosti. DA KODER SONCE HODI, PREPIR IZ SVETA BO PREGNAN.

Kultura je zrcalo človeka in človek zrcalo kulture. To so odnosi na ravni človek do sočloveka. Pomoč ali uničujoča kritika? Pravično vrednotenje ali zobati odgovor: moje delo je boljše od tvojega! Poglobljati moramo zavest, da je vsako delo graditev sveta. Komunalni delavec ni manj vreden od inženirja in kirurga. Vodja enote ni več od delavca; ki streže tekočemu traku.

Kultura vključuje tudi knjigo. S to ne živimo dovolj. Toda začenja se izobraževanje ob delu, nov zavzet boj za napredek. Ne mogli bi ujeti

koraka z razvitim svetom, če ne bi poznali novosti, ki jih prinaša razvoj. To pa pomeni iskati tudi nove oblike duhovnega življenja, ostati sredi vseh sprememb oblikovalec boljšega in močnejšega, imeti smisel za lepoto. To pomeni biti ustvarjalec, ko je treba streči stroju, in vnašati živo iskro v najbolj zamotan tehnološki proces.

Kje je v teh prizadevanjih učiteljevo mesto in kako družba vrednoti njegovo delo? Učitelj je člen v verigi. Že zdavnaj ni več edini, ki vzgaja in poučuje. Vzgojnoizobraževalno področje se je razmahnilo prek šolskih sten. Vendar je učitelj nezamenljiv. Zaupamo mu najpomembnejše delo: oblikovati rast mladega človeka, ga usmerjati v življenjski poklic, ga ugnitati v tako osebnost, ki bo združevala v sebi vse najboljše ter plemeniti tla za zdrava semena.

Da le petica da ime sloveče, da človek toliko velja, kar plača?

Škodljivo bi bilo zapirati oči pred nepravilnostmi, ki se nam vtihotapljuje v vsakdanje življenje. Kolikor bolj so kulturni odnosi pomaknjeni v ozadje, toliko bolj se vriva v prvo vrsto denar, nadvrednotenje površno opravljenega dela in pogoltnost po bogatem plačilu. Zato boj še ni končan. Če ga ne kanimo izbojevati, si kulturo vnaprej siromašimo.

Kultura mora prežeti našo vsakdanjost, da naša kulturnost ne bi zdrknula pod rob. Kadar nimamo volje, da bi sedež v avtobusu odstopili bolj potrebnemu človeku, je knjiga, ki jo hkrati prebiramo, le lažniv blišč. Potem ne potrebujemo kulturnih praznikov, ampak kulturni delavnik!

Kultura zajema tudi jezik. Ne more biti velikih jezikov. So le jeziki sveta. Moja slovenščina ni manjša od kateregakoli besedišča. Z njo lahko povem vse.

Slovenski kulturni praznik je obletnica naše napredne misli. Je zavest sebe, je delo, še boljše delo, je odprtost navzven in pogled navznoter. Spomin na Prešerna, pa tudi na Gubca, Levstika, Cankarja in še mnogo več. Je spomin na neštete, nikoli imenovane ljudi, ki niso bili manj odločni, manj pogumni in manj napredni od tistih, ki jim na kalendarju zaznamujemo dneve.

Slovenski kulturni praznik in praznik slovenske kulture pomeni svetel dan, zavedenje, osveščenost na vseh področjih družbenega življenja. To pa je črta, ki ima začetek in smer.

Poem.

Kdo zna

Noč temno razjasnit', ki tare duha!'

Kdo ve

Krugulja odgnati, ki kljuje srce

Od zora do mraka, od mraka do dne!

Kdo uči

Tebrsat' i spominja nehojne dni,

Bresno prihodnjih odurjet' spred oč,

Prazniti obežati, ki edajne mori.

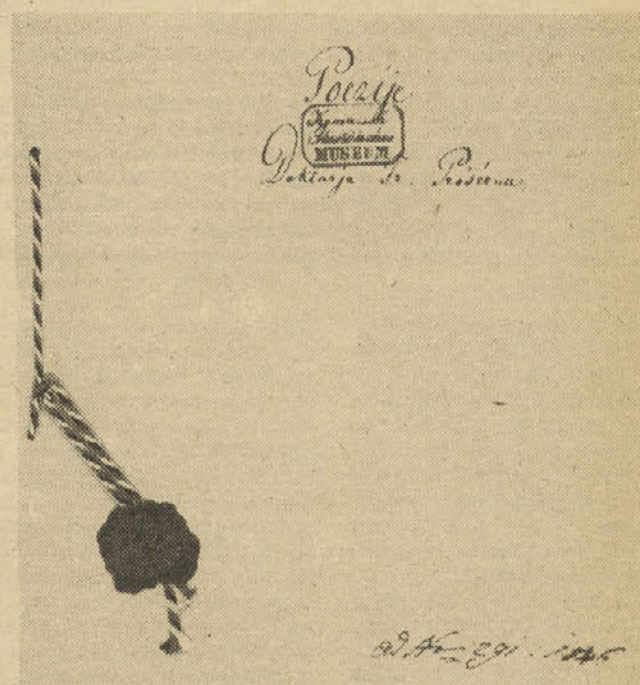
Kako

Bit' čes' poet in ti pretežko

Je v pohik nosit' al pekel, al nob!

Stanu

Se svojga spenni, terpi brez mira!'

Priznanje listu »Skolske novine«

Prosvetni list SR Hrvatske je 14. januarja slavil svoj praznik. Od njegove ustanovitve je minilo 27 let. Urednik Djordje DJURIC je poudaril, da je vsak prosvetni list hkrati tudi politično glasilo, zato je prav, da širša javnost zve čim več o njegovi vsebini, o prizadevanjih uredništva in sodelavcev. Minulo leto so začeli z akcijo »Vsak prosvetni delavec naj bo naročnik Skolskih novin«. Uspeh se je že pokazal, saj so pridobili 3.000 novih naročnikov. Od vseh naročnikov jih je 50 % kolektivnih, to pomeni, da šola naroča skupno.

Svečana seja izvršnega odbora republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter delavcev časopisno založniškega podjetja »Skolske novine« je bila v Klubu delegatov v Zagrebu. Navzoči so bili gosti iz vseh republik, glavni uredniki prosvetnih listov, predsedniki medobčinskih sindikalnih odborov, pomembnejši sodelavci lista ter družbenopolitični, javni in kulturni delavci. Na svečanosti so prvič podelili novinarske nagrade, ki so jih podeljevali po prvem uredniku »Skolskih novin« Tone Peruško. Med članov uredništva so prejeli te nagrade: tehnična urednica lista Mia Plemenčič in blaginjičarka Evica Gudlin. Sodelavcem in nekdanjim urednikom so izročili plakete »Tone Peruško« (delo Ivica Antolčić) in sicer: svojem Toneta Peruška, svojem drugemu uredniku »Skolskih novin« — Mate Dorčića, nekdanjemu

tretjemu uredniku Nenadu Brkiću in zaslužnim članoma na kulturno-prosvetnem področju Marijanu Ranku in dr. Milivoju Gabelici.

Novinarske nagrade so prejeli še: Djuro Plemenčič, za dolgoletno zvesto in temeljito delo pri »Skolskih novinah«, zunanji sodelavci Vlado Raić, Josip Ravnogaic, dr. Ivan Brabec (ki vodi rubriko »Riječ« in Kazimir Orošević za številne vesti in karikature.

Pomen nagrade »Tone Peruško« je dvojen: poudarja lik prvega urednika hrvatskega prosvetnega lista, sočasno pa daje priznanje zvestim sodelavcem, ki so povečini prosvetni delavci. Povezuje časopisno hišo »Skolske novine« z bogato preteklostjo in s prosvetnimi delavci. V tem je moralna veličina nagrade, njena denarna vrednost pa je odvisna od finančne zmogljivosti časopisa »Skolske novine«.

Predsednik sveta Zveze sindikatov Hrvatske Milutin Baltić je uredniku Djordju Djuriću predal red zaslug za narod s srebrno zvezdo, s katerim je predsednik republike odlikoval »Skolske novine«.

Tesno sodelovanje listov naših republik in pokrajin je dobilo na svečanosti še trdnjšo osnovo: »Skolske novine« (Hrvatska) in »Prosvetni pregled« (Srbija) sta podpisala dogovor o sodelovanju.

Kolektiv »Skolskih novin« iskreno čestita k odlikovanju!

Milutin Baltić predaja odlikovanje glavnemu in odgovornemu uredniku »Skolskih novin« Djordju Djuriću

Vztrajno na naslednjo stopnico

Vprašanja, ki najbolj živo zanimajo prosvetne delavce, so že lepo število let stalnica v delovnih načrtih. To lahko pomeni dvoje: ali jih ne rešimo ali pa že doseženo nenehno izboljšujemo in izgrajujemo. Resnica je ponavadi neke vrste, zato se ob kritičnih ocenah enoletnega dela prepletata zadovoljenje zaradi odpravljenega in nezadovoljstvo, ker vse zamišljeno ni bilo storjeno. Tako je bilo tudi na letni plenarni seji republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja, ki je bila letošnjega 19. januarja v Klubu delegatov v Ljubljani.

Delegati so z odobravanjem potrdili obsežno pismo poročilo o delu tega sindikata v lanskem letu, saj je bilo res veliko narejenega. Na petih plenarnih sejah republiškega odbora in desetih sejah njegovega izvršnega odbora so razpravljali o najpomembnejšem, kar se je dogajalo ali pa načrtovalo na vzgojnoizobraževalnem področju: o stabilizacijskih programih, načrtovanju usmerjenega izobraževanja, osnutku zakona o združenem delu, samoupravnem sporazumevanju o dohodku in njegovi delitvi, organiziranosti sindikata itn. Obsegu dela in prizadevanjem republiških organov torej ni kaj očitati. V poročilu in razpravi pa je bilo povedano, da je učinkovitost dela še vedno daleč od zaželenega. Najbolj kritično je bila ocenjena nedosledna uresničitev delegatskega sistema, ki očitno preživlja tudi v tem sindikatu enake otroške bolezni kot drugod. Povedano na kratko: delegati še vedno niso živa vez med volivci in organi, temveč bolj ali manj posamezniki. Dokler se to ne bo spremenilo, bo še veliko besed izrečenih v prazno in bo veliko dela za malo dosežkov.

Premalo je bilo tudi sodelovanja med tem sindikatom ter družbenopolitičnimi organizacijami, organi in samoupravnimi interesnimi skupnostmi. Zakaj? Delegati so poudarjali, da sindikat čisto ni bil povabljen na posvete in seje, kjer so pripravljali ali sprejemali odločitve, pomembne za vzgojnoizobraževalno področje in prosvetne delavce. Tudi pri tem bo treba utirati nove poti.

ZAKON MORA ZAŽIVETI

Ko je predsednik republiškega odbora Geza Čahuk orisal

glavne naloge Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja v prihodnjem letu, je poudaril, da je tudi za sindikate najpomembnejša naloga uresničevanje zakona o združenem delu. Ta zakon je vzgojnoizobraževalno dejavnost postavil v enak položaj z drugimi deli združenega dela. Brez težav pa ga ne bo mogoče uresničiti. Menil je, da bi bila najslabša politika zavlačevanje ali čakanje, kaj se bodo druge dogovorili. Odločno se je treba spoprijeti s precej razširjeno pasivno in konservativno miselnostjo nekaterih prosvetnih delavcev pa tudi črnogledstvom, češ, zakaj bi se naprezali, saj tako ne bomo ničesar spremenili. Taka razmišljanja imajo lahko hude posledice za prosvetne delavce: še nadaljnjo odvisnost od drugih in neenakopravnost.

Enakopraven družbenoekonomski položaj zahtevajo vsi prosvetni delavci — tudi tisti, ki se še vedno ne morejo sprijazniti z mislijo, da njihovih zadev ne morejo in ne smejo reševati drugi.

Pri uresničevanju zakona o združenem delu je najpomembnejša naloga ureditev dohodkovnih odnosov. Predvsem se je treba zavzeti za oblikovanje cene vzgojnoizobraževalnega dela in oblikovati dohodek glede na obseg dela, določen z načrtom. Odločno je treba zavrniti merila, ki bi posegala v samoupravne pravice delavcev in predpisovala notranjo delitev dohodka: dodeljevanje denarja glede na število ljudi, izobrazbo in delovno dobo, ne pa na načrt dela. Tako financiranje je kršitev samoupravnih pravic delavcev in onemogoča tudi ustrezno razporeditev dela v delovni organizaciji.

V svoji uvodni besedi je Geza Čahuk poudaril, da je treba posebno pozornost posvetiti graditvi medsebojnih odnosov in samoupravnih odgovornosti za kakovost dela. Vdilo vse dejavnosti mora biti širši družbeni interes. Tudi ta naloga ni lahka. Največ težav bo povzročilo dosledno uvajanje nagajevanja po delu, čeprav ga zakon o združenem delu zahteva. Osebnih dohodkov je treba deliti glede na to, koliko je kdo prispeval k uresničitvi delovnega načrta — tako po kakovosti kot po obsegu.

Izobrazba je torej le eden izmed elementov cene dela, ki pa ga ne gre zapostavljati, saj je znanje porok za dobro delo. Skrb za nenehno izpopolnjevanje je torej čedalje pomembnejša. To je bilo poudarjeno tudi v razpravi.

SMOTRNO RAZDELITI NALOGE

Pomembna in široka naloga sindikata je skrb za samoupravno povezovanje in združevanje dela in sredstev. Sindikat jo je začel pred dvema letoma, sedaj pa ocenjuje, da se je lotimo preveč previdno. Prevečkrat čakamo na spodbude »od zunaj«, potem pa ugotavljamo, da predlagane rešitve niso ustrezne. Eno je gotovo: če bo vzgojnoizobraževalna dejavnost smotrno povezana, bo bolj opravljala svoje naloge in tudi laže uresničevala dohodkovne odnose.

Sindikat bo moral sodelovati tudi pri drugih pomembnih nalogah, tako pri preobrazbi srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje in uresničevanju zamisli o celodnevni osnovni šoli. Pri tem ima vsak prosvetni delavec dvojno nalogo: sodelovati kot strokovnjak na svojem

področju in kot družbenopolitični delavec.

V razpravi na letni plenarni seji so delegati predlagali še nekatere naloge, ki naj bi jih vključili v letni delovni načrt. Bolj je, na primer, treba skrbeti za dejavno sodelovanje osnovnih organizacij in občinskih odborov sindikata s krajevnimi skupnostmi in organi v občinah.

Delavci v celodnevni osnovni šoli so dostikrat preobremenjeni in prepuščeni sami sebi pri reševanju novih in težkih nalog. O tem naj bi republiški odbor posebej razpravljal in izdelal načrt, kako pomagati učiteljem in šolam.

Za vzgojno-raziskovalne zavode je v zadnjem času posebno pereč sistem financiranja in priprav ustreznih meril.

Pri teh in drugih nalogah naj bi sindikat bolj sodeloval s samoupravnimi interesnimi skupnostmi.

Predsednica republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje Ela Ulrih-Atena je v svoji razpravi poudarila, da se moramo v obdobju izredno pospešene družbene preobrazbe bolj organizirati, smotrno razdeliti naloge med posamezne dejavnike in bolj razviti samoupravne interesne skupnosti kot mesto za usklajevanje interesov in potreb. Zavzela se je za večje povezovanje šol — vendar naj bi bilo le-to dobro premišljeno. Ni pa priporočljivo ustvarjanje »velikih kombinatov«, saj ponavadi ne dajejo pričakovanih dosežkov. Ko je govorila o načrtovanju razvoja vzgojnoizobraževalnega sistema, je opozorila, da morajo pri tem bolj enakopravno sodelovati tudi šole.

MARJANA KUNEJ

Zahvala

Predsednica republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje tovarišica Ela Ulrih-Atena se v imenu republiškega komiteja in v svojem imenu najtopleje zahvaljuje za novoletne čestitke, ki so jih poslali številni šolski kolektivi in posamezniki.

Namesto posamičnih zahval za te izraze pozornosti bo Republiški komitej za vzgojo in izobraževanje namenil pomoč v višini 2000 din Društvu mišično in živčno mišično obolelih.

Razgled po preteklem — spodbuda za novo

Že mesec dni pišemo letnico novega leta, hkrati pa se še vedno spogledujemo s stari. Družbenopolitične organizacije in razne ustanove vabijo na tako imenovane letne seje: seštevajo uspehe in napake, storjene v preteklem letu, in sestavljajo delovne načrte za novo obdobje.

Pred dobrim tednom je o svojem delu in načrtih razpravljala republiški odbor Sindikata delavcev in visokega šolstva, ki je bil — tako kot drugi sindikati — na novo organiziran pred dvema letoma. Sedaj je v 71 osnovnih organizacijah tega sindikata 5175 članov; 33 osnovnih organizacij je v raziskovalnih dejavnostih, 38 pa v visokem šolstvu. Osnovne organizacije so povezane v štiri občinske odbore, osnovne organizacije sindikata na ljubljanski univerzi pa še v Univerzitetno konferenco osnovnih organizacij sindikata.

Letno poročilo, ki ga je na tej seji podal predsednik republiškega odbora dr. Mitja Zupancič, kaže, da štejejo delegati med dobro opravljene naloge v preteklem letu predvsem razpravo o osnutku zakona o združenem delu. V teh razpravah so namreč ocenjevali samoupravne razmere na področju visokega šolstva in raziskovalne dejavnosti, ter iskali nove poti za uveljavljanje ustreznih oblik samoupravne organiziranosti, ki se zrcalijo tudi v novih samoupravnih splošnih aktih TOZD in OZD.

Posebno zanimanje širše javnosti sta zbudili dve problematični javni razpravi, ki sta jo na načrtu republiškega odbora pripravila izvršni odbor in komisija za nadaljnji razvoj samoupravljanja. Prva — problemska razprava o uresničevanju samoupravljanja in dohodkovnih odnosov s svobodno menjavo dela v visokošolskih organizacijah je bila maja v Mariboru. Ocenjevali so, kaj je bilo storjenega v enem letu po sprejetju zakona o visokem šolstvu glede samoupravne organiziranosti in opozarjali na napake, ki nastajajo zato, ker ni upoštevana nova vloga visokošolskih temeljnih organizacij in visokošolskih delovnih organizacij.

Drugo razpravo so namenili raziskovalnemu področju. Pripravila sta jo izvršni odbor in komisija za nadaljnji razvoj samoupravljanja skupaj z Zavodom SRS za produktivnost dela. Pri tem je bila posebno poudar-

jena medsebojna odvisnost in dialektična povezanost proizvajalnih sil ter proizvodnih odnosov glede na položaj in vlogo delavcev (kot nosilcev upravljanja od TOZD do družbene reprodukcije) — tako kot sta opredeljeni v osnutku zakona o združenem delu. Vprašanje informacij in sistema obveščanja, vloga in obveznosti raziskovalnih in izobraževalnih organizacij pri razvijanju samoupravnih socialističnih odnosov ter pospeševanju produktivnosti so bile teme, na katere je dalo ljubljansko posvetovanje jasne odgovore.

DVOJNA MERILA

Veliko razprav na sestankih, zborih in posvetih je bilo namenjenih samoupravnemu sporazumevanju o pridobivanju in razporejanju dohodka. Povezujemo na kratko ugotovitve, povedano ob »letnem obračunu«: Še vedno ne moremo biti zadovoljni z načinom uveljavljanja

nja svobodne menjave dela. Proračunske postavke še vedno »vodijo«. Znano je, da temeljijo merila za pridobivanje dohodka v visokem šolstvu in nekaterih raziskovalnih organizacijah na dogovorjenih programih — pogodbah, ki se sklepajo z ustrezno samoupravno interesno skupnostjo.

Žal pa v interesnih skupnostih ni usklajenih meril za oblikovanje cen storitev in vodil za kakovost dela.

Nastaja protislovje: merila financiranja, ki jih uporabljajo samoupravne interesne skupnosti, ne upoštevajo meril samoupravnih sporazumov, ki opredeljujejo delitev dohodka in sredstev za osebne dohodke v posameznih delovnih organizacijah. Posledica take dvojnosti je tudi veliko zaostajanje osebnih dohodkov delavcev v visokem šolstvu in raziskovalni dejavnosti za gospodarstvom (v razpravi na seji smo slišali, da tudi za drugimi družbenimi dejavnostmi), oteženo je uveljavljanje predvidenih razmerij med tipičnimi delovnimi mesti. Namesto da bi nagajevali po delu, delovnih dosežkih in odgovornosti, se pojavlja nezaželeno uravnilovka.

Študij ob delu je bil predmet živahnih razprav — posvečena mu je bila tudi ena izmed sej republiškega odbora. Poudarjali so, da mora postati ta študij bolj množičen, da je treba razčleniti slabosti njegovega financiranja in poskrbeti za nadaljnje usmerjanje kadrov. Ker pa je študij ob delu družbena kategorija, morajo biti kadri načrtovani glede na potrebe v gospodarstvu in družbenih dejavnostih; pri tem morajo sodelovati uporabniki in izvajalci. Tudi denarna plat ne more biti prepuščena posameznikom, redkim zainteresiranim

organizacijam združenega dela ali nastajajočim posebnim izobraževalnim skupnostim. Dogovor organizacij združenega dela — prek samoupravnih interesnih skupnosti z vsemi zainteresiranimi dejavniki naše družbe — to je, na kratko povedano, tista pot, po kateri je treba kreniti.

DOBRO IN SLABO

Razprave o osnutku družbenega načrta razvoja naše republike — ta je bil pozitivno ocenjen — ter o osnutkih in predlogih samoupravnih sporazumov o temeljih plana Izobraževalne skupnosti Slovenije in Raziskovalne skupnosti so pokazale, da postopki pri sprejemanju posameznih družbenih dokumentov niso bili izpeljani dosledno — v skladu z določili zakona o temeljih družbenega načrtovanja. Posebno nezadovoljstvo je povzročilo to, da samoupravni sporazumi družbenih dejavnosti niso bili sprejeti hkrati z drugimi planskimi dokumenti. Tako v razpravah ni bilo mogoče uskladiti predvidenega deleža družbenega proizvoda, pa tudi prednostna lestvica v materialnem pomeni ni bila določena. Prioritete pa ne morejo sprejemati same družbene dejavnosti, ampak jo mora določiti celotno združeno delo. To je tudi povzročilo nesorazmerje med nalogami posameznih družbenih dejavnosti in predvideno stopnjo rasti sredstev v družbenem načrtu.

Na seji so opozorili na naloge, ki so bile načrtovane že v preteklem letu, pa so ostale neuresničene. Tem bodo posvetili posebno pozornost v prihodnjem letu. Gre za naloge s področja delovnih in življenjskih razmer delavcev: stanovanja, skrb za rekreacijo, preventivno zdrav-

stveno varstvo itn. Ker so naloge s teh področij neposredno povezane z materialnimi možnostmi visokošolskih in raziskovalnih organizacij, torej ni tako nerazumljivo, da niso bile uresničene.

Pri delu so se pokazale tudi nekatere organizacijske slabosti. Dobra je bila povezava z občinskimi odbori in z Univerzitetno konferenco osnovnih organizacij sindikata, več kritičnih pripomb pa je bilo izrečenih glede uveljavljanja delegatskih razmerij v republiškem odboru. Potrebno je boljše, bolj organizirano in smotrno sodelovanje, pa tudi vsestranska obveščenost. Delegati, ki bi morali biti najboljša vez med republiškim odborom in osnovnimi organizacijami sindikata, se še vedno premalo zavajajo svojih dolžnosti in pravic, ki so jim jih dali v osnovnih celicah. Te pravice pa je treba uveljaviti

prek občinskih odborov na najširših forumih ne le sindikalne organizacije, temveč vseh družbenopolitičnih organizacij in organov. Sindikalni delavci imajo kljub svoji aktivnosti in strokovni usposobljenosti pri uveljavljanju svojih zahtev pogosto tudi težave. Včasih se zdi, da ima ta organizacija še vedno premalo moči, da bi lahko bolj pripomogla k uresničevanju interesov delavcev.

Ob koncu seje so sprejeli predlog delovnega načrta za leto 1977, v katerem so opredeljene naloge po področjih dejavnosti, sprejete v sklepih 8. kongresa Zveze sindikatov Slovenije, in naloge, ki so jih predlagale občinske konference in konference osnovnih organizacij sindikata Univerze v Ljubljani.

MARJANA KUNEJ

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja SRS in izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štirinajstredno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor. Direktorica in glavna urednica Neža Maurer, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355-VII. Rokopisov in fotografij ne vračamo. Letna naročnina: 70 din za posameznike, za šole in druge ustanove 120 din. St. tek. računa 50100-101-16915. Tiska ČZP Ljudska pravica. YU ISSN 0033-1643. Po mnenju republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je list »Prosvetni delavec« prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

Šola mora vzgajati za življenje

NA ROB MEDNARODNEMU SEMINARJU — SODELOVANJE MED ŠOLO IN INDUSTRIJO V KEMIJI

V Ljubljani je bil letos od 10. do 15. januarja že drugi seminar UNESCO s področja kemijskega izobraževanja.

Če povemo, da je Ljubljani zaupana konferenca UNESCO o kemijskem izobraževanju v prihodnjih desetletjih, ki bo od 25. do 31. avgusta letos, nam postane jasno, da gre za visoko mednarodno priznanje za strokovne dosežke naše univerze na tovrstnem področju. To priznanje uvršča našo univerzo v evropski vrh kemijskega izobraževanja. To, da so tovrstni seminarji praviloma vsakič v drugi deželi, kaže, da gre pri nas za postopno graditev regionalnega centra UNESCO. Zato je zaupana naloga hkrati priznanje neuvrščenosti, miroljubni politiki Jugoslavije.

Prireditelji seminarja so bili UNESCO, federacija evropskih kemijskih društev, Unija kemijskih društev Jugoslavije, oddelek za kemijo Univerze v Ljubljani ob sodelovanju istovrstnega oddelka University of East Anglia, pokroviteljica seminarja pa je bila Farmaceutška kemijska industrija Krka-Novo mesto.

Seminar, ki je zajel problematiko sodelovanja med šolo in industrijo v kemiji, je združil 82 udeležencev iz evropskih držav in dežel v razvoju, med njimi vodilne znanstvenike in predstavnike vseh jugoslovanskih

republik in pokrajin ter vseh univerz. Naj omenimo še, da so se seminarja udeležili rektorji in prorektorji univerz, vodilni znanstveniki-člani akademij, pa tudi učitelji kemije na srednjih šolah, mladi asistenti in študenti ter svetovalci za kemijsko izobraževanje v šolah in v industriji.

Smoter seminarja: združiti vse udeležence v vertikalno povezan sistem. Ali povedano drugače: združiti znanje in polet mladih, teoretično znanost in praktične izkušnje, da bi čimbolj uspešno rešili temeljne probleme na področju kemijskega izobraževanja.

Seminar je bil nekakšno soočenje, ali bolje dialog med strokovnjaki s področja kemijskega izobraževanja in industrije, kar mu daje še posebej, širši pomen pri spremljanju potreb hitrega razvoja te znanosti.

Ob tem zasluži vse priznanje Farmaceutška kemijska industrija Krka-Novo mesto, ki je pripravila celodnevni program v svoji tovarni, kjer je prikazala svojo izobraževalno, raziskovalno in proizvodno dejavnost in osvetlila probleme in uspehe izobraževanja ob delu v industriji.

SEMINAR IN USMERJENO IZOBRAŽEVANJE

Velika dragocenost in aktualnost seminarja se kaže v izme-

njenju in izkušenju strokovnjakov iz visoko razvitih dežel, ki so se že pred desetimi leti usmerile v svojo reformo srednješolskega sistema in prešle na enoten sistem srednješolskega izobraževanja.

Usmerjeno izobraževanje — imperativ današnjih družbenih potreb in zahtev — je prvenstvena naloga, na katero se pripravljamo. Ob tem poslušamo tudi veliko ugovorov — češ da je naša pot nedomišljena, da bi morali ohraniti gimnazijo ipd.

O tem smo vprašali za mnenje prof. dr. Aleksandro Kornhauserjevo, predsednico komisije za kemijsko izobraževanje Unije kemijskih društev Jugoslavije in predsednico Raziskovalne skupnosti Slovenije. Takole nam je odgovorila:

»Menim, da imamo pri enotnem sistemu srednješolskega izobraževanja v visoko razvitih deželah možnost spoznati na tem seminarju veliko lepih, pa tudi slabih izkušenj. Radi bi povzeli

dobro in se izognili slabemu. Ceneje se je učiti na tujih napakah kot na lastnih, kajne? Ves svet si prizadeva povezati šolo z življenjem, posebno z delom. Šola mora vzgajati za življenje, če pa hoče uspešno opravljati to nalogo, ne sme biti odtrgana od življenja! Vsi iščemo najboljše načine, kako bi praktično delo vključili v redni vzgojnoizobraževalni proces. Prav tem načinom je bila na seminarju posvečena posebna pozornost.«

MORALNA ODGOVORNOST ZNANOSTI

Sodelovanje dežel v razvoju na tovrstnih seminarjih, ki je postalo že tradicionalno, je vedno znova razveseljivo. Od tam prihajajo njihovi najboljše znanstveniki. Naj omenimo, da je bil pri nas prof. C. N. Ram Rao iz Indije, ki je vodilni znanstvenik na področju kemije (dobitnik Nehrujeve nagrade) in hkrati predsednik svetovnega komiteja za kemijsko izobraževanje.

V svojem referatu Problemi sodelovanja med šolo in industrijo v kemijskem izobraževanju in raziskovanju v deželah v razvoju je razvrstil dežele v svetu v tri skupine: v dežele z visoko razvito znanostjo in ekonomsko slabo razvite, v dežele z nerazvito znanostjo in ekonomsko močne (kjer pa je kapital v rokah pešči-ce), in v dežele, ki ne premorejo ne znanosti ne ekonomske moči. Odločno je poudaril moralno odgovornost znanosti in učiteljev za bolj usklajen razvoj vseh dežel na svetu in nakazal veliko možnosti za ta razvoj.

Prof. M. J. Frazer, vodja UNESCO projekta na področju sodelovanja med univerzami in industrijo v kemiji, je poročal o 22 oblikah sodelovanja, ki so se v svetu že uveljavile. Prof. J. Benard z univerze v Parizu, dolgoletni predsednik svetovne unije za kemijo in sedanjí predsednik evropskega komiteja za kemijsko izobraževanje, je v svojem predavanju na seminarju poudaril nekatere pereče probleme v svetu, posebno pomanj-

kanje hrane, energije, onesnaževanje okolja, in hkrati prikazal znanstvene možnosti in moralne dolžnosti kemikov za učinkovito reševanje teh problemov.

S podobnim referatom je navdušil udeležence rektor univerze Mulhouse v Franciji J. B. Donnet, ki je osvetlil potrebe kemijskega izobraževanja v hitro spreminjajočem se svetu.

K obogatitvi razprav na seminarju so bistveno prispevali tudi drugi predavatelji z drugih evropskih držav in dežel v razvoju.

Med jugoslovanskimi prispevki zasluži posebno pozornost predavanje prof. dr. A. Kornhauserjeve, ki je utemeljila nujnost zveze med izobraževanjem, raziskovanjem in industrijo. Vodilna misel njenega predavanja je bila: raziskovanje postaja edina možna metoda dela za spremljanje hitrega razvoja znanosti in tehnologije. To je metoda za ustvarjanje novih dosežkov na področju raziskovanja, pa tudi izobraževanja in ne nazadnje proizvodnje.

Prof. J. Slivnik iz ljubljanske univerze je opisal načine sodelovanja med šolo in industrijo na področju kemijske tehnologije, prof. D. Kolar pa povezovanje šole in industrije v kemijskem raziskovanju.

Treba je omeniti tudi predavanje prof. D. Vitorovića iz univerze v Beogradu, ki je kritično osvetlil probleme sodelovanja med šolo in industrijo, posebno na visokošolski ravni.

V ocenah vseh udeležencev se je zrcalilo priznanje visoki strokovni ravni seminarja, v oceni dr. Georgija Doncova, vodje programa UNESCO za kemijsko izobraževanje v Parizu, je bila še posebej poudarjena visoka raven jugoslovanskih prispevkov.

Prav gotovo bodo dogovori na seminarju dober prispevek k hitrejšemu napredku kemijskega izobraževanja in hkrati nova možnost, da kemija kot znanost pripomore k mirnemu reševanju perečih problemov človeštva. Za druga področja izobraževanja so ti dosežki lahko spodbuden zgled.

TEA DOMINKO

Razprava strokovnjakov z univerz iz industrije je bila bogata, sklepi pa spodbudni

Udeleženci seminarja so en dan preživeli v farmaceutsko-kemijski industriji Krka Novo mesto

Prof. dr. A. Kornhauserjeva ni bila le predavateljica na seminarju. Kadar je razprava segla previsoko v svet kemijskih formul, je pomagala tudi simultanim prevajalcem

O delu Centra za razvoj Univerze v Ljubljani

Načrtno usmerjanje v poklice

— Vsako leto ugotovljamo v šolstvu kopico problemov, pogosto jih celo analiziramo — razmer pa ne skušamo spremeniti, kaj šele urediti.

— O tem, kako je v osnovnih šolah, imamo dokaj dober pregled; smotno usmerjanje pri vpisu v srednje šole je — tudi s prizadevanjem Zavoda SRS za zaposlovanje — vsaj delno predvideno. Sistem visokega šolstva pa ne deluje tako kot bi bilo treba. Ni preventivnega pedagoškega svetovanja; nihče ne spremlja študija posameznih študentov; niti sistemiziranega odnosa: študent — stipenditor.

— V Sloveniji imamo 26 visokošolskih zavodov. Nismo veliki in nujno je, da enotno usmerjamo izobraževanje tako v srednjih kot v visokih šolah.

— Otroci danes najboljše poznajo učiteljski poklic. Poznajo delo in težave, spoznavajo pa tudi, da družba ne upošteva učiteljeve odgovornosti. Je torej čudno, če se tako težko odločajo zanj?

— Pri izbiri poklica se danes zelo pogosto dogaja, da mlad človek česa ne ve, ne pa, kaj bi hotel. Vzrok ni samo v neodločnosti mladih ljudi, pač pa v tem, da mladina danes pozna večino poklicev le s teoretične strani. Delo, težave in zadovoljstvo ob doseženih uspehih — pa ji ni znano. Morda bo usmerjeno izobraževanje prineslo tudi na tem področju nekaj več praktičnih izkušenj.

Nad problemi usmerjanja v visokem šolstvu in o družbenih dogajanjih, ki odločilno vplivajo na študente in učitelje v visokem šolstvu, ima največ pregleda CENTER ZA RAZVOJ UNIVERZE v Ljubljani. Formalno je bil ustanovljen že leta 1970, toda zaradi pomanjkanja prostora in kadrov je lahko začel delati šele leta 1972. Tudi zdaj je center še vedno le delovna skupnost v okviru tajništva univerze v Ljubljani, čeprav je s svojim delom že davno presegel ta okvir. Utemeljen je predlog, da bi prerasel v CENTER ZA PROUČEVANJE IN RAZVOJ VISOKEGA ŠOLSTVA V SLOVENIJI. Ta odločitev naj bi temeljila na samoupravnem sporazumu o ustanovitvi Centra, in sicer med Izobraževalno in sicer med Izobraževalno skupnostjo Slovenije (ki pri-

speva precej denarja za njegovo delo, del prispeva Raziskovalna skupnost), Univerzo v Ljubljani in Univerzo v Mariboru. V utemeljitvi osnutka sporazuma piše: »Z vplivanjem na oblikovanje dolgoročnih programov in letnih delovnih načrtov Centra ter z naročanjem strokovnih nalog si lahko Izobraževalna skupnost zagotovi trajno dopolnilno strokovno osnovo za svoja delovna telesa na področju visokega šolstva.«

Zdaj dela v Centru šest ljudi z visoko izobrazbo: direktor Niko Toš in strokovni sodelavci: Darja Budihna, Sonja Kump, Zdenko Lapajne, Bogomir Mihevcin in Andrej Žižmond. Pri svojem proučevalnem delu obravnavajo obe univerzi. Plačani so v resnici po delovnih programih, ki jih

opravijo. Samo v letu 1975 in 1976 so izdali tele študije: »Longitudinalno spremljanje generacije študentov, ki so se vpisali v 1. letnik visokošolskih zavodov v SRS v študijskem letu 1973—1974« (Andrej Žižmond in Zdenko Lapajne), »Planiranje kadrov z visoko izobrazbo« (I. Pavlin), »Podiplomski študij v SR Sloveniji v letih 1970—74« (Metod Černetič, Jože Kavčič), »Problematika telesno prizadetih študentov« (Lev Požar in Darja Budihna), »Idealni in manj idealni modeli izbora« (Zdenko Lapajne), »Socialni izvor inteligence« (Leo Šešerko). V uvodu prve knjige o spremljanju študija piše: »Pri izbiri naloge smo se zavedali, da nam le longitudinalno poimensko spremljanje vpisanih študentov lahko omogoči vpogled v študijsko pot posameznika, s tem pa tudi v študijsko pot generacije.« In dalje: »Po opisu stanja bi marsikdo rad odgovor na vprašanje: zakaj tako? Analiza skuša odgovoriti na vprašanje »koliko« in »kje«, ne daje pa odgovorov na vprašanje »zakaj«. Radi bi priznali, da nam je marsikateri pojav v visokem šolstvu v Sloveniji nerazumljiv in z nezaupanjem gledamo na vsakogar, ki vse razume in zna razložiti.«

HITRO IN NATANČNO

V pogovoru so člani Centra poudarili, da imajo že svojo dokumentacijsko knjižnico in da želijo s svojim delom čim bolj proučiti, kako se giblje število študentov (rednih in tistih ob delu) po posameznih študijskih

smereh, podati pregled sestave učiteljskega osebja in prikazati, kako vpliva pomanjkanje prostorov in denarja na študente. Skratka: želijo biti dokumentacijska enota za vse visoko šolstvo. Ker bodo podatki zbrani hitro (tako so npr. za lanski vpis izdali seznam že decembra lani) in natančno, bo lahko vsa družba načrtovala usmerjanje mladih ljudi v šole. Gimnazije bodo laže usmerjale svoje maturante v nadaljnji študij (s temi šolami center že sedaj tesno sodeluje in izmenjava podatke o uspehih njihovih nekdanjih učencev — študentov). Svoje delo bodo laže načrtovali tudi visoke šole, Izobraževalni skupnosti Slovenije pa ne bo treba z birokratskimi ukrepi iskati izhod v sili, kot se je zgodilo ob vpisu v srednje šole ali pri zakasnelem nakazovanju štipendij.

Delovna izmenjava — to je sistem, po katerem deluje Center. Srednjim šolam sporočajo, koliko kadrov potrebuje združeno delo — s temi podatki jih seznanja Zavod SRS za zaposlovanje; seznanjajo jih s številom mest na posameznih fakultetah. In čez leto ali dve jim poročajo o prihodnjih kandidatih za višji in visokošolski študij. Pravzaprav je ta način dela nujen sestavni del usmerjenega izobraževanja: samo ob vsestranski obveščenosti je možno usmerjati.

UGOTOVITVE, KI PRESENEČAJO

Pri svojih raziskavah ugotavlja Center marsikaj nenavadnega.

Tako na primer ostaja odstotek rednih študentov na posameznih fakultetah dokaj stalen (vpisi povsod enakomerno naraščajo). Izredno veliko študentov ob delu se vpiše na smer, ki je trenutno ali najbolj pomembna, ali najlažja, ali najbolj plačana. Zdaj jih študira največ na pravno upravni in ekonomski smeri. To postavlja na laž ugotovitve, da imamo preveč študentov družboslovnih področij, kajti vse te ljudi, ki študirajo ob delu, zagotovo čaka zaposlitev. Kako naj si to razlagamo? Čim večja je decentralizacija, čim več odločitev sprejemajo v temeljnih organizacijah združenega dela — tem več strokovnjakov potrebujejo prav z družboslovnih področij. Tudi strokovnjakov za kadrovske službe. Poleg tega je pravno upravna smer zelo široko področje, za zaposlitev je veliko možnosti. Vprašanje pa je, kako bo družba zmogla financirati tolikšno število strokovnjakov družboslovnih (ali administrativnih) področij. Tudi temeljne organizacije združenega dela bi morale usmerjati v poklice (ali študij). To ni samo zadeva srednjih in visokih šol, niti Centra; ta je lahko samo posrednik — šole pa so izvajalke. Za boljše usmerjanje je Center za razvoj univerze pripravil osnutek samoupravnega sporazuma o usmerjanju v visokošolski študij. Tu so zastopani tudi Skupnost za zaposlovanje, Gospodarska zbornica, Izvršni svet skupščine SRS, posebne izobraževalne skupnosti, samoupravne interesne skupnosti, centri pedagoških temeljnih in delovnih organizacij — toda obe univerzi in Izobraže-

valna skupnost Slovenije niso za tak sporazum. Tako je ostal le osnutek. Težko govorimo o »napisanih dolžnostih in pravicah« študentov, če so te zapisane samo v zakonu o visokem šolstvu. Študentje so čisto prepričani, da imajo iznajdljivosti ali pa se odločajo za tisto, kar je trenutno možno. Tako pač nekako zapolnijo »kadrovske vrzeli« v družbi — vprašanje pa je, koliko res dosežejo poklic, v katerem bi lahko dajali največ. Svetovalno delo s študenti je še povsem nerazvito. Pogosto prvi letnik še ni diferenciran, tavanje in iskanje se začne šele v drugem letniku.

Center za razvoj univerze (ali prihodnji Center za proučevanje in razvoj visokega šolstva v SR Sloveniji) je še mlada ustanova. Vendar ima mnogo podatkov, ki bi jih lahko koristno uporabljali tako visokošolski zavodi kot Izobraževalna skupnost SR Slovenije. Sodelavci so zadovoljni s sodelovanjem s srednjimi šolami, pa tudi z visokimi šolami — le da je zaradi pomanjkanja dolgoročnega načrtovanja na tem področju opravljanje raznih nalog in dolžnosti čisto oteženo. Zeli, da bi se delovni program Centra organsko vključil v snovanje Izobraževalne skupnosti Slovenije, kajti marsikateri problem je na področju vzgoje in izobraževanja nujno treba reševati enotno.

Po pogovoru s sodelavci in z direktorjem Centra za razvoj univerze napisala

NEŽA MAURER

čim bolje se bomo poznali

Občinska izobraževalna skupnost NOVA GORICA

Teško se je sprijazniti

V občinski izobraževalni skupnosti Nova Gorica smo skušali pregledati dosežke zadnjih desetih let in zvedeti, kakšne načrte imajo v tej dokaj raznoliki občini do leta 1980.

Kot je povedala tajnica občinske izobraževalne skupnosti Nova Gorica Norma Bizjak, imajo sedaj v njihovi občini 12 osrednjih osnovnih šol z 21 podružničnimi šolami. Obiskuje jih 6010 učencev. Izobraževalna skupnost financira tudi šolo za duševno manj razvite učence (110 učencev), glasbene šole (okrog 630 slušateljev), šolanje odraslih v osnovni šoli pri delavski univerzi in družbenopolitično izobraževanje. Do konca lanskega leta je financirala tudi delo vzgojnovarstvenih ustanov, ene samostojne ter osmih pri osnovnih šolah. Letos je to prevzela Skupnost otroškega varstva.

PO DESETIH LETIH

— V desetih letih se je zmanjšalo število podružničnih šol z 48 na 21 — je povedala Norma Bizjak. Načrtno smo začeli reševati prostorsko problematiko šol in uvesti celodnevno osnovno šolo na podružnični štirirazredni šoli v Kostanjevici na Krasu.

Za ukinjanje podružničnih šol smo se odločili iz podobnih razlogov kot drugod po Sloveniji: zaradi boljše kakovosti pouka, premajhnega števila otrok, pomanjkanja učiteljev in neprimernih šolskih prostorov. Temu primerno se je zmanjšalo tudi število oddelkov s kombiniranim poukom. Sedaj ima tak pouk le še nekaj nad 400 učencev ali 6,7 odstotka vseh.

Z adaptacijo šole v Solkanu, ki je bila končana septembra lani, smo v naši občini po desetih letih le pridobili nekaj novih šolskih prostorov. Sedaj so nekoliko svobodnejše zadili tudi na osnovni šoli v Novi Gorici, še vedno pa imajo 50 oddelkov v 24 učilnicah.

Z denarjem, zbranim s samoprispevkom, prispevkom SGP Gorica in solidarnostno akcijo drugih jugoslovanskih republik po potresu bodo tja do leta 1980 zgradili ali obnovili šole v Brniku, Opatjem selu, Dornberku, Šempasu, Novi Gorici (osnovna in glasbena šola ter šola za duševno manj razvite otroke), Solkanu, zgradili telovadnico v Mirnu in obnovili dijaški dom v Čepovanu. Pri celotnem programu in vseh projektih upoštevajo uvažanje celodnevne osnovne šole.

OTEKANJE S TEŽAVAMI

Februarja lani je prešla na celodnevno osnovno šolo podružnična šola Kostanjevica na Krasu. Pri uresničevanju te sodobne oblike pouka se šola otepa z mnogimi težavami. Nima dovolj prostorov, igrišč, učil in igral. Tudi učitelj dobi težko. Pričakovali so, da bodo pobudniki za uvedbo celodnevne osnovne šole v Kostanjevici pomagali učiteljem in izobraževalni skupnosti tudi potem, ko se bo v šoli pričel tovrstni pouk. Pa so bila pričakovanja preveč optimistična. Učitelji šole in izobraževalna skupnost so ostali osamljeni. Potrebovali pa bi kar precej denarja, da bi izboljšali prostorske in druge možnosti za izvajanje celodnevne osnovne šole.

Litija

Priznanja pedagoškim delavcem

Leta 1974 je skupščina Izobraževalne skupnosti Litija sprejela sklep o vsakoletnem podeljevanju priznanj najbolj prizadevnim pedagoškim delavcem. Priznanje je v decembru minulega leta, ob občinskem prazniku podelila že tretjič, prejeli pa so jih: Zlata Agrež, ki poučuje na posebni osnovni šoli v Litiji, prof. Maja Bernik, učiteljica slovenščine in srbohrvaščine na matični šoli v Smarternu pri Litiji in Stane Pepelnak iz Kresnic.

Vsem trem nagrajencem iskreno čestitamo in jim želimo pri delu z mladino veliko zadovoljstva in uspehov!

B. Z.

V naslednjih letih bosta prešli na celodnevno osnovno šolo šola v Dornberku in Kojsem.

— Pri podaljšnem bivanju — je poudarila Norma Bizjak — imamo boleče nesorazmerje. Od 31 oddelkov podaljšanega bivanja v občini so le 4 na osnovni šoli v Novi Gorici, kljub temu da jo obiskuje nekaj manj kot 1500 učencev in učenk in da so tu potrebe največje. Mnogo boljši je položaj v Šempetru in Solkanu.

SPEČI ODBOR

Poskus, da bi združili šole v nogovoriški občini, se pred leti ni posrečil. Bojazen krajevnih skupnosti, da bi zgubili šole, je

Tajnica občinske izobraževalne skupnosti Norma Bizjak. — (Foto: S. Jesenovec)

bila močnejša od želje prosvetnih delavcev po skupnem, organiziranem, gospodarnem in vsebinsko bogatejšem delu.

Lani oktobra je odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja imenoval iniciativni odbor za vodenje samoupravnega in strokovnega postopka pri združevanju v osnovnem šolstvu.

Do letošnjega 25. januarja bi moral biti pripravljen izrčen elaborat, ki bi prikazal vse prednosti takšne organiziranosti osnovnih šol. Do našega obiska, štiri dni pred iztekom omenjenega roka, se odbor še ni zbudil iz spanja.

Med učitelji na naših šolah še vedno vlada nezadovoljstvo. Vzrok je predvsem v tem, da je povprečni osebni dohodek vseh delavcev v naši občini višji od slovenskega povprečja, pri učiteljih pa kljub nedavnemu povišanju še nismo dosegli dovoljenih

2610 din na pogojno nekvalificiranega delavca, ampak le 2469 din. Menimo, da sedanji meril ne bi smeli uporabljati v prihodnje, ker z njimi ni ustrezno ovrednoteno učiteljevo delo.

Do te razlike prihaja tudi zato, ker nadure, ki jih ni malo, plačujemo enako kot redne ure. Zakaj nadure? Ni se jim mogoče izogniti. Na manjših šolah ni dovolj učnih ur za posameznega učitelja, drugod ni dovolj učiteljev, veliko je nadomeščanja zaradi bolezni itn. Končno se nam je vendarle posrečilo doseči, da vodjem interesnih dejavnosti plačamo ure, ki jih prebijejo med učenci. Tega denarja je še vedno premalo. Mnogo ur še žrtvujejo učitelji fantom in dekletom, ne da bi za to dobili kakršno koli plačilo.

STARŠI ZA, POTEM PA...

Kadar gre za potrebe otroškega varstva in osnovnega šolstva, starši nikdar ne pravijo, da hočemo preveč. Žal pa se kasneje ob neposrednem odločanju delavcev — pojavi kopica omejitev, ki spremenijo dogovarjanje v brezplodno početje. To se pozna tudi pri razvitem delegatskega sistema. Osnovne delega-

cije, tako so ugotovili člani aktiva zveze komunistov, ne obravnava vajo gradiva, vodje konferenc delegacij tarnajo, da jih ne morejo sklicati. Ob vsem tem je čudno, da so skupščine izobraževalne skupnosti vedno sklepne. Predvsem v TOZD ne obravnava vajo delegacij v samoupravne interesne skupnosti dovolj resno.

Oktober lani so se v novogoriški občini združile nekatere službe samoupravnih interesnih skupnosti. V samoupravnem sporazumu, podpisanem pred združitvijo, so obrazložili, zakaj je bilo to storjeno in kaj si od tega obetamo. Po nekaj mesecih, tako menijo na izobraževalni skupnosti, pa je še vse premalo skupnega dela. Nova organizacija torej še ni prinesla večjih rezultatov.

Mnogokrat ugotavljamo, da bi morale samoupravne interesne skupnosti pogosteje sodelovati pri izvedbi raznih akcij, nalog in načrtov. Vezi med temi skupnostmi pa so še krhke. Je za sedanje skromno sodelovanje res mogoče iskati opravičilo v obrazložitvi, da so vse samoupravne interesne skupnosti tako revne, da imajo denar le za plačevanje utečene dejavnosti?

STANE JESENOVEC

Republiška konferenca ZSM Slovenije

Za štipendiranje brez zapletov

O težavah, ki se kopičijo pri uveljavljanju družbenega dogovora o štipendiranju in onemogočajo izenačevanje materialnih možnosti za izobraževanje ter dolgoročno kadrovske politike, sta razpravljala tudi sekretariat predsedstva in predsedstvo republiške konference Zveze socialistične mladine Slovenije. Sprejela sta stališča republiške konference ZSMS o aktualnih vprašanjih uveljavljanja in izvajanja štipendijske politike v SR Sloveniji. Ta stališča osvetljujejo obravnavano gradivo ter zahtevajo odločno in strokovno reševanje te problematike.

RK ZSMS zahteva, da je treba takoj opredeliti kratkoročne in dolgoročne naloge udeležencev štipendiranja in ustreznih strokovnih služb ter pripraviti pregled finančne realizacije družbenega dogovora o štipendiranju za vso Slovenijo. Proučiti je treba možnost za mehansko obdelavo podatkov. Zaradi ravnanja, ki ni v skladu s samoupravnimi načeli, in premajhne osebnosti širše družbene odgovornosti udeležencev štipendiranja je treba nemudoma ustanoviti disciplinska ali samoupravna razsodišča. Ta naj med drugim poskrbijo za zaščito pravic štipendistov in štipenditorjev, za nadzor nad izvajanjem samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov ter opozarjajo odbor podpisnic družbenega dogovora na nepravilnosti.

Službe poklicnega usmerjanja pri skupnostih za zaposlovanje naj bolj dosledno ukrepajo pri usmerjanju mladine v poklic. Pri njihovem delu morajo dejavno sodelovati tudi šole, saj je štipendiranje del vlaganj v razširjeno reprodukcijo družbenega dela. Službe poklicnega usmerjanja naj se po svojih močeh zavzemajo za to, da čim več štipendistov dobi kadrovske štipendije, namesto štipendij iz družinskih sredstev. ZSMS podpira zamisel o predpisu v šole. Meni, da je treba tem spremembam prilagoditi tudi

način in čas razpisovanja kadrovskih štipendij. Proučiti je treba socialno sestavo štipendistov in za socialno šibke uveljaviti razliko med višino kadrovske štipendije in dogovorjenimi minimalnimi življenjskimi stroški.

Pri občinskih organizacijah ZSMS naj se ustanovijo klubi — aktivni štipendistov, univerzitetna konferenca in konferenca mladih v izobraževanju pa naj vzpostavi tesnejšo delegatsko povezanost.

RK ZSMS meni, da je treba zaostri odgovornost štipendistov in drugih udeležencev štipendiranja pri izpolnjevanju njihovih nalog in posredovanju različnih dokumentov. Ukrepe, ki se izvajajo na področju štipendijske politike sredi leta, je ovrednotila konferenca kot nenehno nevarnost za ustvarjanje socialnih in političnih problemov.

Predsedstvo RK ZSMS zavrača dvojni cenzus in se zavzema za enoten cenzus v višini 2.000 din. Zavrača tudi okvirni pregled neprednostnih smeri poklicev.

V stališčih je tudi navedeno, naj se predsedstvo zavzema za enkratno podeljevanje štipendij pred začetkom šolskega leta.

Zahtevano je tudi dosledno upoštevanje določil družbenega dogovora o oblikovanju in izvajanju štipendijske politike v SR Sloveniji. V občinah morajo dati prednost socialno najbolj ogroženim štipendistom in ponovno proučiti upravičenost sedanje organizacije strokovnih služb.

Stališča mladinske organizacije so jasna. To ni nenavadno, saj združuje organizacija vse mlade, ki se šolajo na srednjih, višjih in visokih šolah. Vprašanje je le, če so mladi primerno zastopani v organih, ki odločajo o kadrovski in štipendijski politiki in če resnično lahko vplivajo nanjo. Mar ni tudi tam tako, da velikokrat govorijo starejši v imenu mladih in za mlade?

S.J.

Predsednik občinske skupščine Škofja Loka Anton Polajnar izroča priznanje predstavnici kolektiva osnovne šole Peter Kavčič Škofja Loka. — (Foto: Stane Jesenovec)

Velika plaketa in nagrada

V navadi je že, da podeli skupščina občine Škofja Loka ob občinskem prazniku priznanja in nagrade. Vsako leto prejme tako nagrado tudi kolektiv ene izmed vzgojnoizobraževalnih ustanov ali posebno zaslužen prosvetni delavec. Letos je prejel veliko plaketo občine kolektiv osnovne šole »Peter Kavčič« Škofja Loka, nagrado pa si je s svojim vestnim in požrtvovalnim delom zaslužila Danica Oblak, učiteljica podružnične šole Lučine.

Takole beremo v obrazložitvi: Osnovna šola Peter Kavčič vse bolj postaja središče kulturnega in političnega življenja v Škofji Loki. Vsi člani delovne skupnosti si prizadevajo za to, da šola živi in dela s krajem in da usposobi za življenje mlade ljudi, ki bodo znali družbi vračati to, kar jim zdaj daje.

Učiteljica Danica Oblak poučuje na podružnični osnovni šoli v Lučinih že nad 20 let. Kot vodja podružnične šole v odročnem kraju tudi sama rešuje problem pomanjkanja učiteljev in skrbi, da pouk nemoteno poteka. Je odlična mentorica mlajšim. Po njeni zaslugi je šola tesno povezana s krajem — postala je središče kulturnega življenja. Danica Oblak je delovna tudi na družbeno-političnem področju.

Generalpolkovnik Franc Poglajen-Kranjc obiskal Šolski center v Slovenj Gradcu

Na povabilo zgodovinskega krožka in komisije za razvijanje in ohranjanje revolucionarnih tradicij NOB pri občinski ZZZB NOV Slovenj Gradec je sredi januarja obiskal Šolski center v Slovenjem Gradcu generalpolkovnik Franc Poglajen-Kranjc.

Srečanje in pogovor z narodnim herojem tovarišem Kranjcem je bilo za dijake in učitelje pravo doživetje. Mentor zgodovinskega krožka je z diapozitivi prikazal usodo jugoslovanskih narodov leta 1941, okupacijske režime na Slovenskem in začetek vstaje na Štajerskem. Generalpolkovnik Franc Poglajen-Kranjc je v pogovoru poudaril, da so se KPS, IO OF in glavno poveljstvo slovenskih vojaških čet zavedali, v kakšnih razmerah je bila Štajerska med NOB. Z izseljevanjem napredne inteligence, raznarodovanjem, nasiljem, pritiski, smrtnimi obsodbami in streljanjem okupator ni dosegel svojega namena — priključiti Štajersko k tretjemu rajhu. Politični aktivisti

na Štajerskem so delali v izredno težkih razmerah. Zato je bilo treba temu delu razkosane Slovenije vojaško, politično in moralno pomagati. K temu sodita legendarna pohoda II. grupe odredov poleti 1942 in XIV. divizije v začetku leta 1944.

Narodni heroj Franc Poglajen-Kranjc je odgovarjal na številna vprašanja učencev, predvsem o Pohorskem bataljonu. Ob koncu je poudaril: »Danes si želimo mir, vendar moramo biti pripravljeni čuvati svobodo in neodvisnost. Zato posvečamo vso skrb splošnemu ljudskemu odporu. Tudi mladina mora prevzemati odgovorne naloge.«

Sproščeno in zanimivo srečanje z generalpolkovnikom, narodnim herojem, ki je bil tudi komandant IV. operativne cone in komandant VII. korpusa, bo ostalo vsem v trajnem spominu. Pogovor smo zabeležili tudi za interno šolsko televizijo.

JOŽE POTOČNIK

tem bolje bomo delali

RADIO IN ŠOLA

Nenavadni pogovori

2. II. 1977 ob 9.05 na I. programu

V oddaji bomo govorili o kajenju in o tistih mladih ljudeh, ki menijo, da jih cigareta napravi »bolj odrasle«. Res je, da je kajenje nekakšen simbol odraslosti in osebne neodvisnosti. V naši družbi so dolgo časa smeli kaditi predvsem moški, zato je postal kajenje nekakšen simbol odraslosti, predvsem moštosti. Ker pa je želja po osebni neodvisnosti in samostojnosti ali odraslosti (ki je otroku pravo utelešenje osebne svobode) ena najmočnejših človekovih želja, ni čudno, da ji skuša tako veliko mladih zadostiti z nadomestkom — cigareto.

Pri kajenju postavlja mlad človek v osredje manj vredne bližnje cilje pred vrednejšimi bolj oddaljenimi; to je bistvena značilnost nezrelega motivacijskega vedenja. Človek, ki se odloča za kajenje z željo, da bi tudi v vedenju postal odrasel in neodvisen, zamenjuje drugotne in nebitvene, tako rekoč naključne, čeprav zelo pogoste značilne lastnosti odraslosti z odraslostjo in neodvisnostjo (po načelu »pars pro toto«). Reagira torej miselno nezrelo, saj ni sposoben ločevati bistveno od nebitvenega. Psihoanalitične razlage gredo še dlje: trdijo, da kajenje ni le izraz otroškosti, marveč znatno globlje duševne nezrelosti — infantilnosti, češ da je cigareta le nadomestek za dudo. Bodi kakorkoli že, toda kajenje je eden tipičnih ostankov nezrelosti v človekovem vedenju.

Tole je odlomek iz oddaje, ki jo boste poslušali: (TRKANJE) JAKA: Ja, naprej! BORIS (VSTOPI): Dober dan, stric Jaka! Si sam? JAKA: O, Boris, pozdravljen! Ja, sam, malo berem. Teta je odšla v trgovino. Andrej je pa v šoli.

BORIS: A ja, saj res. Čisto sem pozabil. Bom pa proti večeru prišel...

JAKA: Sedi malo, saj se ti nič ne mudi. Če si prišel k Andreju, si tako in tako že vnaprej računal,

JAKA: Malo zgodaj si začel, Boris, se ti ne zdi? V sedmem razredu si komaj. Ko boš v mojih letih, boš kadil kot Turek.

BORIS: Saj ti tudi kadiš, stric! Zakaj potem meni očitaš?

JAKA: Najprej ti nič ne očitam. To je tvoja stvar, ne moja.

da boš imel čas. Bosta spet kakšno letalo delala?

BORIS: Ja. Dušan, moj sošolec, je dobil neke prima načrte in je rekel, da jih bo posodil.

JAKA: O, bo veliko?

BORIS: Ne, ne, bolj majhno.

(KRATEK PREMOR)

BORIS: Si kaj zanimivega bral, stric?

JAKA: Nekaj o cigaretah. Tebe to najbrž ne bi zanimalo. Neki moj prijatelj pripravlja razpravo za časopis o kajenju, pa me je poprosil, da bi prebral, preden jo bo oddal.

BORIS: Zakaj pa misliš, da me ne bi zanimalo?

JAKA: Namenjena je bolj kadilcem, ti pa... Kaj mogoče kadiš?

BORIS (MALO V ZADREGU): Ja, ... veš... no ja, sem in tja kakšno.

Samo vprašal sem te, kar menda smem. In potem — priznati boš moral, da slabo, zelo slabo opazuješ. Že leto in pol ne kadim. In ti sploh opaziš nisi, pa sva vsak teden najmanj dvakrat skupaj.

BORIS: Eeee, kaj takega! Da si nehal! Tako sem se te navadil skupaj s tvojo »prijateljico cigareto« kakor ti praviš, da sem čisto

Knjižne uganke

Za slovenski kulturni praznik smo si namesto oddaje, ki bi učencem nekaj pripovedovala in jih učila, zamislili oddajo v obliki ugank. Prvo izmed štirih oddaj Knjižne uganke smo posvetili poeziji, v spomin na pesnika Prešerna in na mladinsko poezijo, ki je z Župančičem dosegla

zagotovo videl, da kadiš. Kaj takega!

Zakaj si pa nehal, stric?

JAKA: Že velikokrat sem poskušal, tako počasi, da bi vsak dan cigaretko manj, pa ni šlo. Veš, malo sem se zbal za zdravje, če ti čisto po pravici povem. Že po 60 cigaret sem pokadil na dan in še več. Preden sem vstal in preden sem legel, pred kosilom in po kosilu, dopoldne, popoldne... Ravnatelj na naši šoli nam je svetoval, da bi omejili kajenje, ker tudi učencem ne dovolimo kaditi. Poskušal sem, pa nisem zdržal. Najhuje je bilo včasih v razredu, ko me je kak učenec za kakšno stvar razjezil. Če bi smel seči po cigareti, bi se pomiril vsaj za kratak čas, pa nisem smel. Zdaj, ko ne kadim več, me lahko ježi, kolikor hoče, pa me ne spravi več iz tira.

BORIS: Ampak še zmeraj ne vem, zakaj si nehal.

JAKA: Zato pač, ker sem se za zdravje ustrašil. Nekoč sem šel v bolnišnico, obiskat nekoga, ki so ga v grlu operirali. Velik revež je bil. Pomislil sem tudi nase, če bi me zaradi teh cigaret doletelo kaj podobnega ali pa še hujšega.

BORIS: Kako hujšega?

JAKA: Zaradi cigaret se lahko tudi, recimo, umre.

BORIS: Zaradi cigaret?

JAKA: Zaradi cigaret ali zaradi pipe — zaradi tobaka. Dobiš raka na pljučih ali v grlu in adijo. Pa sem mislil, kako bi bilo Andreju in njegovi mami. Saj veš, da se z bolnišnico ne da živeti.

BORIS: Ja, to je pa res. Na to še nikoli nisem pomislil.

JAKA: Vidiš, pa je treba. Veliko sem o tem mislil, samo kaditi pa nekako nisem mogel nehati. Potem je bil pa zadnjič pri nas neki zidar. Ivan mu je ime in v šolo sva skupaj hodila. Najbrž se ga spomniš.

vsebinsko in oblikovno raven Prešernovih poezij. V uvodu te oddaje je pesnica Saša Vegri, ki je pripravila oddajo, zapisala, da si je učencem težko predstavljati, kaj pomeni: »Poet tvoj nov Slovincem venec vije — Ran mojih bo spomin in tvoje hvale...« ali »Valjhun, sin Kajtmara, boj

Osnutek znamke za JPI »Narava, zdravje, lepota«, Mirko Rojc, 12 let, 6. c r. osn. šola Janko Premrl-Vojko Koper

krvavi — že dolgo bije za kršćansko vero...«

»Zato,« pravi »smo izbirali tako, da ne bo ne pretežno in ne prelahko, predvsem z mislijo, da vam predstavimo pesem in poezijo, ki včasih sami ne veste, kaj bi pravzaprav počeli z njo. Poezija, tista najboljša, najlepša ni ne napeta ne poučna, lahko bi rekli,

da je nekje med resnico in lažjo. To se pravi, da je njena domovina domišljija, ali kot ji po navadi pravimo fantazija. Zato se boste najbolj zabavali in med vprašanji znašli tisti, ki hodite z nogami po pločniku in cesti, z glavo in z mislimi pa krožite v kdo ve kateri orbiti in premišljujete, kdo ve o čem, kar je skrito drugim očem.«

VPRAŠANJA IN ODGOVORI:

1. Napišite pesnikovo ime. (Tone Pavček)
2. Napišite vsaj en naslov knjige, v kateri so zbrane pesmi Neže Maurer (Kam pa teče voda? Kako spi veverica)
3. Jože Šmit — uganka (cesta, drevje v cvetju, vžigalica, sneženi mož)
4. Kaj razen treh knjig pesmi za otroke je Jože Snoj še napisal za mlade bralce (Barabakos in kosi, Avtomoto mravlje)
5. Matej Bor — basni: Kako se imenujejo pesmi ali pripovedi, kjer nastopajo živali s človeškimi lastnostmi in imajo na koncu ponavadi poduk.
6. Poslušali ste pesmi iz Kovičeve knjige Franca izpod klanca, mi pa bi radi vedeli, če veste, komu je pesnik posvetil to knjigo. (Juriju in Nini)
7. O katerem času govorita ti dve pesmi, ki smo jih izbrali iz knjige Bela murva pesnika Franceta Forstneriča (O vojni in smrti)
8. Niko Grafenauer — Pedenjped in Kaj je na koncu sveta: katero pesem od prebranih bi izbrali kot najlepšo.
9. Dane Zajc: Abecedarija (samo poslušanje pesmi brez vprašanja).

Prva oddaja Knjižnih ugank bo na sporedu 8. in 9. februarja, druga, v kateri bomo spraševali učence, če poznajo prebrane prozne odstavke, pa bo 8. in 9. marca.

ARMADA SMO VSI

Vojaške šole JLA

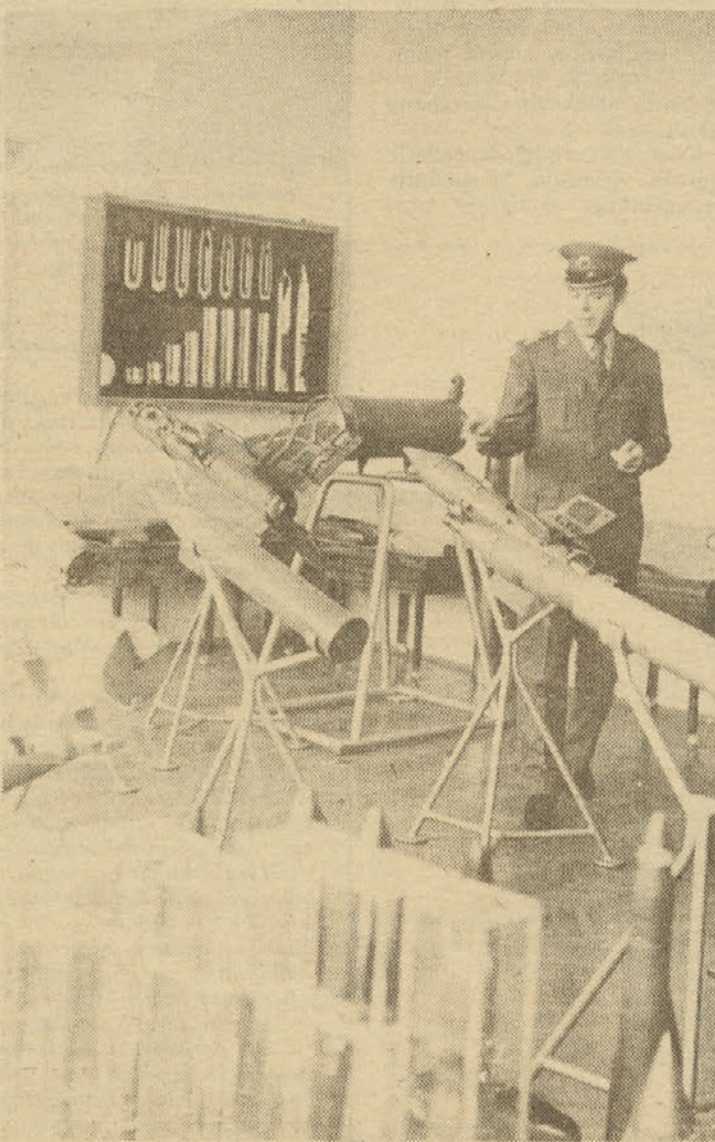
Več kot sedemdeset poklicev

V nekaj nadaljevanjih bomo predstavili vojaške šole Jugoslovanske ljudske armade. Začetki njihovega nastanka segajo v našo narodnoosvobodilno vojno in socialistično revolucijo. Šolanju vojaških kadrov smo vedno posvečali izredno pozornost. To velja tako za širšo družbeno skupnost kot tudi za najodgovornejše dejavnike vojske. Vrhovni poveljnik, tovariš Tito, je vedno poudarjal velik pomen vojaškega šolstva in kazal veliko skrb za šolanje kadrov naših oboroženih sil.

Kakšne strokovnjake izobrazujejo v srednjih vojaških šolah in vojaških gimnazijah, višjih in visokih vojaških šolah?

V njih se slušatelji usposabljujejo za več kot 70 poklicev, ki jih potrebujejo kopenska vojska, vojna mornarica in vojaško letalstvo ter protiletalska obramba ter njihovi štabi, ustanove in druga mesta, potrebna za uspešno vodenje obrambe.

Predstavitve treh osnovnih zvrsti naših oboroženih sil bi bila preveč skromna, če bi ne navedli tudi tega, da so po namenu, načinu delovanja in oborožitvi razdeljene v rodove in službe. Že naziv nam pove tudi njihov namen. Rodovi so: pehota, oklepne enote, topništvo, inženirija, enote za zveze, enote atomsko-biološko-kemične obrambe (ABKO), mornariške enote,

V kabinetu streliva v eni izmed vojaških šol. — (Foto: Stane Jesenovec)

letalstvo in protiletalsko topništvo. K službam štejemo prometno, tehnično, mornariško-tehnično, letalsko-tehnično, intendantsko, sanitetno, veterinarsko, gradbeno, finančno, geodetsko, administrativno ter glasbeno.

Notranja organizacija vojske je torej zelo bogata. Če dodamo še podatek, da ima vsak rod še številne ožje specialnosti (inženirija ima pionirsko, pontonirsko, maskirno in hidrotehnično specialnost), da so v številnih štabih, poveljstvih, ustanovah, znanstvenih inštitutih, generalštabu JLA, v upravah rodov in služb in v zveznem sekretariatu za narodno obrambo številni mlajši častniki in častniki, ki opravljajo številne poklicne dolžnosti, rešujejo odgovorne naloge in tako prispevajo k visoki borbeni pripravljenosti oboroženih sil, da samo v štabih obstajajo specialni organi za operativne, obveščevalne, organizacijske, izobraževalne, politične in druge posle — potem lahko ocenimo, kako raznovrstni so po svoji vsebini vojaški poklici.

Nismo se oddaljili od napovedane snovi, ampak želimo že na začetku vse tiste, ki jih zanimajo vojska in življenje ter delo v njej, usmeriti v tisto specialnost, za katero menijo, da jim najbolj ustreza. Poglejmo še, kaj dajejo vojaške šole svojim gojencem in slušateljem, kaj so njihove temeljne vzgojnoizobraževalne naloge. Te so le:

— dajejo potrebna teoretična in praktična znanja s področja družbenopolitičnih, naravoslovnih, tehničnih, splošno-vojaških in vojaško-strokovnih (speciali-

Priprava, organiziranje in izvajanje borbenega urjenja in vzgoja vojakov so temeljne naloge starešin v miru. — (Foto: Stane Jesenovec)

stičnih) disciplin in predmetov ter oblikujejo potrebne spretnosti in navade;

— oblikujejo osebnost gojencev in slušateljev v intelektualnem, moralno-političnem, estetskem in psiho-fizičnem pogledu, razvijajo marksistični pogled na svet, samostojnost, ustvarjalnost in pripravljenost za obrambo neodvisnosti naše samoupravne socialistične skupnosti.

Ker predstavlja dejavnost vojaških starešin v miru predvsem priprave, organiziranje in izvajanje urjenja in vzgoje vojakov in enot, je na vojaških šolah posvečena potrebna pozornost tudi andragoško-didaktičnemu, metodičnemu in psihološkemu usposabljanju gojencev in slušateljev.

Vojaška tehnika in oborožitev JLA predstavlja vrhunske dosežke v tehniki in znanosti (strojništvo, elektrotehnika, elektronika in podobnem); tehnično izobraževanje gojencev in slušateljev ter njihovo usposabljanje za uporabo vojaške tehnike in oborožitve sodi med najpomembnejše naloge voja-

ških šol ter njihovih gojencev in slušateljev.

V sistemu stalnega izobraževanja starešin organizirajo vojaške šole tudi različne oblike izpopolnjevanja starešin (tečaj, seminarje, izredno šolanje).

Vojaške šole imajo še posebno in izredno pomembno nalogo: znanstveno-raziskovalno delo na področju vojaških znanosti in vzgoje znanstvenih kadrov na tem področju (podiplomski študij, pridobitev naslova doktorja vojaških znanosti itn.).

Vse te sestavine bi lahko povzeli v dveh točkah:

— vojaške šole usposabljujejo gojence in slušatelje za poklicno vojaško in visoko strokovno opravljanje funkcionalnih dolžnosti (komandir voda, komandir čete-baterije, pilot, itn.);

— dajejo gojencem in slušateljem temeljito teoretično, praktično, splošno in vojaško znanje za nadaljnje šolanje in izpopolnjevanje med vojsko delovno dobo.

S.J.

Iz drugih republik

Pogovor z ŽARKOM POPOVOM, občinskim sekretarjem za izobraževanje, znanost in kulturo v NOVEM SADU

Dovolj dela za vse učitelje

Na pragu je drugo obdobje reforme vzgoje in izobraževanja v Vojvodini. Ko bo v novem šolskem letu prvič zazvonil šolski zvonec, se bo začelo tudi poklicno usmerjeno izobraževanje. Do takrat pa mora biti vse nared. V Pokrajini se pospešeno ukvarjajo z novo organizacijo srednjega izobraževanja, saj to obsežno delo ne sme niti za trenutek zastati.

In tako je tudi v eni največjih jugoslovanskih občin — novosadski: vse mora biti pravočasno pripravljeno, zato da bi lahko že septembra začeli redno poučevati po novih predmetih in učnih načrtih.

— Prihodnje šolsko leto bo pomenilo prehod v novo kakovost v preobrazbi vzgoje in izobraževanja, posebno glede uresničevanja resolucije skupščine Vojvodine o temeljih in smernicah graditve sistema usmerjenega izobraževanja — je dejal občinski sekretar za izobraževanje, znanost in kulturo, Žarko Popov. Da bi zagotovili pogoje za uspešno uresničitev vseh nalog za dosledno uresničitev reforme, je treba razmisliti, kakšne so možnosti za organizacijo skupnega in poklicno usmerjenega izobraževanja v občini. Ustanavljanje novih organizacij združenega dela na področju srednjega izobraževanja zahteva, da vsestransko in celostno razčlenimo vse dejavnike, potrebne za uspešno izvedbo reforme. Prav to je upoštevala delovna skupina Izvršnega sveta novosadske občinske skupščine, ko je snovala predlog organizacije skupnega in poklicno usmerjenega izobraževanja.

Letošnjega 15. januarja je bila končana javna razprava o tem predlogu, prihodnji mesec pa bodo verificirali nove delovne organizacije — šole, ki bodo dajale skupno osnovo in centre za poklicno usmerjeno izobraževanje v novosadski občini.

Predlog je zasnovan na štirih pomembnih dokumentih: resoluciji X. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije o nalogah zveze komunistov pri samoupravnih socialistični preobrazbi vzgoje in izobraževanja, resoluciji skupščine SAPV o temeljih razvoja usmerjenega izobraževanja, zakonu o vzgoji in izobraževanju ter na načrtu razvoja

vzgoje in izobraževanja v Pokrajini do leta 1980. Upoštevan je predlog družbenega načrta razvoja občine do leta 1980 pa tudi to, koliko prostora bo prihodnje šolsko leto v srednjih šolah.

NAVPIČNA PREHODNOST

Kot nam je povedal Žarko Popov, se glavne smeri razvoja poklicno usmerjenega izobraževanja v novosadski občini ujemajo s predlogom družbenega načrta občine. Po tem dokumentu imajo pri razvoju prednost: poljedelstvo in industrija, kemija in petrokemija, železarnstvo, gradbeništvo in elektroindustrija.

Želimo, da bi prihodnji izobraževalni centri teh strok imeli posebne možnosti za razvoj, za povezovanje s temi gospodarskimi dejavnostmi, zagotoviti pa jim je treba tudi povezavo z višjim in visokim šolstvom — meni Žarko Popov. Povedano drugače: nastajajo možnosti za povezovanje srednjih šol in fakultet, zato da bo možno navpično prehajanje učencev in študentov.

Javnost prav gotovo najbolj zanima, kako bo organizirano skupno in poklicno usmerjeno izobraževanje v novosadski občini. Nastaja vprašanje, katere kadre bo tako šolstvo usposabljal in kje bo potekal pouk? smo vprašali.

— Gre za prihodnje izobraževalne centre — nam je razložil Žarko Popov — zato je razumljivo, da javnost zanima, kako bodo ti centri organizirani. Javna razprava o predlogu organizacije centrov je za nami. Povedati pa je treba, da bodo morali biti ti

centri precej drugačni od sedanjih šolskih centrov. V novih centrih bodo združene oblike sedanjega srednjega, višjega in visokega izobraževanja, ki imajo podobne naloge in izobražujejo podobne profile. Ti centri naj bi se takoj povezali z ustreznimi višjimi šolami in s fakultetami — povsod, kjer so za to objektivne možnosti, sam proces pa je treba v prihodnjem obdobju pospešiti. Dodajmo še to, da temelji zasnova prihodnje razporeditve in sestave centrov za usmerjeno izobraževanje v novosadski občini na osnovni načrtu razvoja vzgoje in izobraževanja do leta 1980.

»TEHNOLOŠKI PRESEŽEK«

Kadar se prosvetni delavci — ne samo novosadski — pogovarjajo o reformi, se konča pogovor

ponavadi pri tem, tako imenovanem »tehnološkem presežku« v šolah. To je tudi razumljivo, saj ljudje največkrat ne vedo, kako bo z učitelji predmetov, ki »ugašajo«; zato se reforme nekako bojijo. Po drugi strani nastaja vprašanje, kako bo z zaposlovanjem tistih mladih ljudi, ki so si šele pridobili učiteljsko diplomu. Ali se bodo morali tudi ti prekvalificirati, čeprav še sploh niso vstopili v razred?

— Sedaj ugotavljamo, je dejal Žarko Popov, koliko kadrov bomo potrebovali v novosadskem usmerjenem izobraževanju. Ne glede na to je že sedaj jasno, da posameznih kadrov primanjkuje. To velja posebno za informatorje ter elektroinženirje in inženirje strojne stroke, ker jih preprosto ni. Treba je povedati tudi to, da bodo nekateri učitelji, posebno sedanji

gimnazijski, ostali brez učnih ur. Tako bo na primer s profesorji ruskega jezika in še z nekaterimi drugimi, ki se bodo morali deloma ali povsem prekvalificirati na ustrezne predmete, ki so jih poslušali že na fakulteti. Nekaj učiteljev bo odšlo v osnovno šolo, celotno kadrovsko vprašanje pa bo treba reševati po samoupravnih poti.

Poudariti je treba, da noben prosvetni delavec ne more ostati brez dela, saj je ena bistvenih zadev reforme prav skrb za kadre. Gre za njihovo pravočasno usmerjanje in ustrezno prekvalifikacijo. Tu je tudi treba poiskati mesto mladim kadrom — saj se nanje najbolj opiramo. Lahko rečemo, da so možnosti za to, da se bo večina mladih strokovnjakov vseh strok — od študentov filozofske fakultete pa do pravnikov lahko zaposlila v šolah.

Žarko Popov je še dejal, da reforma ni samo »preseljevanje kadrov in učilnic«, ampak mnogo več. Namen reforme je ustvariti take pogoje, da se bo materialna osnova poklicno usmerjenega izobraževanja dvignila na višjo raven. Pri tem imajo pomembno vlogo kolektivni šol, ki se neposredno povezujejo in samoupravno dogovarjajo z ustreznimi osnovnimi organizacijami združenega dela v materialni proizvodnji, za katere usposablja kadre. To povezovanje je nujno in je prava pot za neposredno svobodno menjavo dela. Ni dvoma, da lahko samo z ugotavljanjem potreb in možnosti gospodarstva kakovostno izboljšamo materialni položaj vzgoje in izobraževanja.

Pripravil:
DRAGAN PAVLOVIĆ

SR MAKEDONIJA

Višje šole — sestavni del univerze

Več let so v Makedoniji razpravljali, kakšen naj bi bil položaj višjih šol in pedagoških akademij v vzgojnoizobraževalnem sistemu. Posebno pereče je bilo to za pedagoške akademije. Govorili so, da jih je treba ukiniti, da »usposablja kadre za zavod za zaposlovanje«, da je študij za njih zelo drag in ne dovolj kakovosten, da se na pedagoške akademije vpisujejo samo še absolventi poklicnih šol itn. Ti očitki so bili za pedagoške akademije pravi Damoklejev meč, zato so tudi same iskale pot do svojega statusa.

Zavrtimo film nazaj, da bomo lažje razumeli dosedanje razmere in resnost problema. V Makedoniji je bilo v zadnjih petnajstih letih ustanovljenih nekaj višjih šol in dve pedagoški akademiji. Starejša je samo pedagoška akademija v Skopju. Ustanovljene so bile povečini na nerazvitih območjih, kjer so imele poleg vzgojnoizobraževalnega tudi širši družbeni in kulturni pomen. Na višjih šolah in pedagoških akademijah je do sedaj diplomiralo približno 12.000 študentov — kadrov, ki jih je potrebovala Makedonija. Pravijo, da so pedagoške akademije najustrenejše ustanove za usposabljanje in strokovno izpopolnjevanje učiteljev osnovnih šol in vzgojiteljev vzgojnovarstvenih zavodov. Potrebno je pedagoških akademij utemeljujejo tudi s tem, da bo morda čez nekaj let tudi v Makedoniji premalo pro-

svetnih delavcev — tako kot je v Sloveniji. Kmalu se bosta prvi povojni generaciji učiteljev in vzgojiteljev upokojili, zato pričakujejo, da bodo takrat potrebovali približno tisoč novih prosvetnih delavcev.

To je tudi rešitev za pedagoške akademije, ki so v svojih razvojnih načrtih že predložile nekaj različic za svojo preobrazbo. Pedagoška akademija v Bitoli predlaga, da bi usposabljala učitelje za tretji in četrti razred usmerjenega izobraževanja, poleg tega pa bi prevzela vlogo pedagoškega inštituta. Pedagoška akademija v Skopju se zavzema za izobraževanje učiteljev razrednega in predmetnega pouka v osnovnih šolah z makedonskim in albanskim materinim jezikom; hkrati bi bila tudi center za pedagoško raziskovalno in strokovno usposabljanje učiteljev. Pedagoška akademija v Štipu želi povezati izobraževanje učiteljev osnovnih šol na srednji in višji stopnji ter skrbeti za njihovo strokovno izpopolnjevanje.

Poleg predlogov akademij pa so bili še drugačni predlogi: ukinitve akademij v Bitoli in Štipu, združitve akademij v enotno ustanovo za usposabljanje učiteljev, ustanovitev enotne fakultete za učitelje in nazadnje — združitve akademij s sorodnimi fakultetami.

Končno so se pogledi vendarle zbistрили. Komisija, ki spremlja uresničevanje akcijskega pro-

grama za reformo Univerze »Kiril in Metodij«, je glede na dosedanje izkušnje predlagala univerzitetnemu svetu, naj se višje šole in pedagoške akademije vključijo v ustrezne univerzitetne centre.

Univerza v Skopju ima pet takih centrov. Na seji univerzitetnega sveta, ki je razpravljala o preobrazbi višjih šol in pedagoških akademij, so poudarili, da te šole ne izvajajo prve stopnje visokošolskega študija, temveč same usposablja strokovnjake za potrebe združenega dela. Sprejeto je bilo tudi stališče, da mora vključitev pedagoških akademij v univerzo omogočiti, da bodo prostori, oprema in kadri bolje izrabljeni. Poudarili so tudi, da je treba še nadalje združevati sorodne višje šole in

razvijati znanstvenoraziskovalno delo.

Makedonske višje šole in pedagoške akademije so sedaj enakopravno vključene v reformo visokošolskega izobraževanja na Univerzi »Kiril i Metodij«. Prihodnje šolsko leto bodo že vključene v univerzitetne centre. To pomeni, da bodo usklajeni študijski programi, ustvarjeni novi odnosi, okrepilo pa se bo tudi samoupravljanje na univerzi. Kmalu bo med pedagoškimi akademijami in višjimi šolami podpisan samoupravni sporazum o združitvi v univerzitetne centre. S tem bo dokončno urejen status teh ustanov kot enakopravnih članic univerze »Kiril i Metodij«.

M. KITANSKI

Pedagogi, ravnatelji šol in učitelji!

V založbi Novinsko-izdavaške ustanove »Prosveten rabotnik« — Skopje bo letošnjega aprila izšel ZBORNIK, v katerem bo objavljeno gradivo z zveznega posvetovanja šolskih pedagogov in psihologov, ki je bilo lanskega novembra v Skopju. Knjiga bo imela 250 strani, natisnjena pa bo v srbohrvaškem ali hrvaškorsbskem jeziku. Cena izvoda Zbornika je 100 din. Naročila pošljite na naslov: Novinsko-izdavaška ustanova »Prosveten rabotnik« — Skopje z oznako »za Zbornik« najkasneje do 20. marca 1977.

V Zborniku bo objavljenih približno 40 poročil in referatov. Navajamo nekaj naslovov:

- Kaj je metodologija in kaj metodika vzgojnoizobraževalnega dela
- Nekateri vidiki racionalizacije vzgojnoizobraževalnega dela pri pouku materinskega jezika
- Kako sprejemamo v SR Sloveniji otroke v prvi razred
- Od klasičnega do programiranega učbenika glede na zmožnosti uporabnikov
- Vloga samostojnega dela v celodnevni šoli
- Vloga pedagoga pri usposabljanju razrednih starešin za vzgojno funkcijo
- Nekateri načini razvijanja moralnih lastnosti učencev
- Razredna skupnost — močan dejavnik vzgojnega dela
- Dopolnilno delo učencev osnovne šole
- Sodelovanje pedagoga z učitelji za bolj učinkovito učenje
- Intenziviranje izobraževalnega dela s starši predšolskega otroka
- Glasba in socializacija otroka
- Preventivno delo z otroki
- Dejavniki neuspeha v šoli

Pedagogi, ravnatelji šol in učitelji, naročite se pravočasno na Zbornik in obogatite svojo knjižnico z novo strokovno knjigo, ki vam bo veliko pomagala pri izvajanju učnega procesa in proučevanju vzgojne problematike na vaši šoli

NOVINSKO-IZDAVAČKA USTANOVA »PROSVETEN RABOTNIK« — Skopje

Novinsko-izdavaška ustanova »Prosveten rabotnik« Skopje, p. p. 469

(Kraj in datum)

Nepreklicno naročam ZBORNIK gradiva s posvetovanja šolskih pedagogov in psihologov.

Znesek 100 din bom plačal potem, ko bom prejel knjigo.

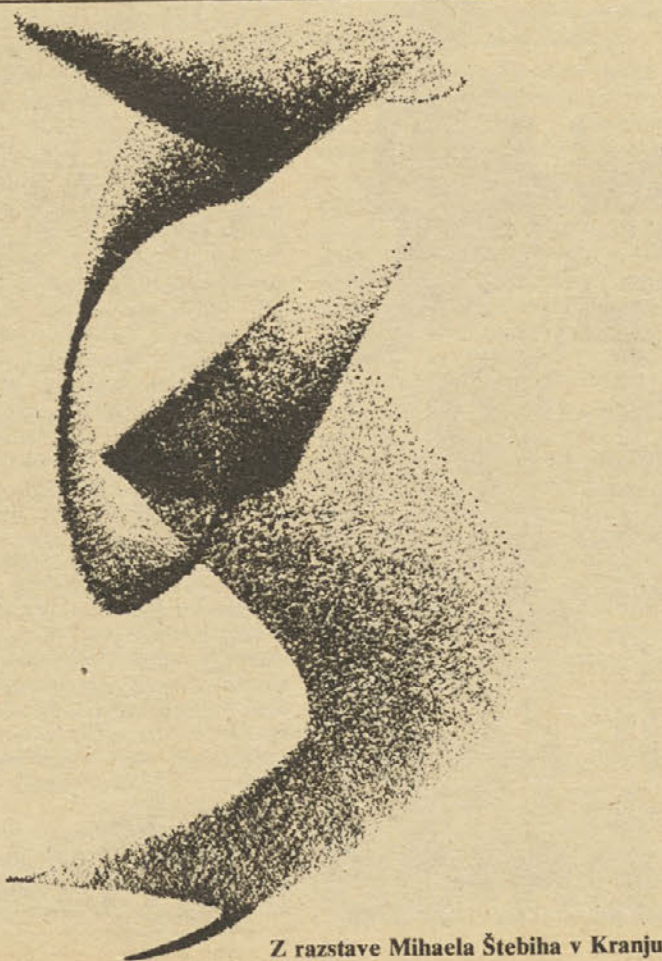
(priimek, ime in poklic naročnika)

(delovna organizacija)

(številka pošte, kraj in natančen naslov)

Štampiljka
(za ustanove)

(svojeoročni podpis)

Z razstave Mihaela Štebiha v Kranju

»Kdo zna noč temno razjasnit', ki tare duhá...«

Prešernov dan — praznik, ki nas opominja, kako pomembno je umetniško nasledstvo, in kako potrebna so prizadevanja, da bi bila umetniška resnica dosežena tudi v današnjem svetu in času. Tako se navezuje Prešernovo pesniško izročilo s svojo izjemno mislijo in spoznanji na sodobna umetniška hotenja, ki rastejo iz življenja, iz nepotvorjene človečnosti in posegajo v bistvena vprašanja časa in prostora. Umetniška resnica je lahko svet lepega in človeško pomembnega, svet jasnih in nedorečenih sanj, svet osebnega in skupnega. Lahko je kozmos stvarnosti in vizije in še marsikaj, česar ni mogoče utesniti v formulo definicije. Praznično doživetje Prešerna je mnogokrat povezano z življenjsko izkušnjo, s pripravljenostjo posameznika za sprejemanje umetniških dobrin, in z globljim razumevanjem življenjskih procesov.

8. februar je tudi praznični dan Prešernovih nagajencev, ko zve javnost za umetniška dela, vredna lovorike Prešernovega imena. Ni mogoče utajiti, da pri podeljevanju teh priznanj v preteklosti ni bilo zmot — kakršne nastajajo pri vseh nagradah tega sveta. Ni mogoče prezreti težavnega dela komisije, ki je odgovorna, da se izkristalizira najlahtnejše. Pri tem ne smejo odločati ne osebne ne drugačne pregrade, marveč zgolj umetniški dosežek. In prav ti dosežki so od leta 1947, odkar so začeli podeljevati Prešernove nagrade, v raznih vejah umetnosti zelo raznoliki, pa vendar mnogo bolj živo pričujoči kot ponavadi mislimo in priznamo. V takem pričakovanju se nadajamo tudi letošnje bere.

Izmed pesniških nagajencev je težko izbrati tiste, katerih delo bi lahko zajelo najvidnejše v poeziji, še teže pa je iz bogate ustvarjalne bere določiti zgolj eno pesem kot ilustrativno. Tako skup izbor lahko rabi zgolj temu, da se spomnimo vsaj nekaterih dosežkov in razmislimo, koliko širši je v resnici premer domačega pesništva.

Božidar Jakac — Poslednje zvezde, tonski lesorez, 1953

Matej Bor

ŠEL JE POPOTNIK SKOZI ATOMSKI VEK

Šel je popotnik skozi atomski vek,
in ko je bil že dovolj visoko,
se je ozrl navzdol,
kjer je ležal atomski vek:
vsepovsod,
kamor je segalo oko,
beton in železo,
železo in beton
v najrazličnejših oblikah,
ki so v neonskih lučeh metale
dolge, negibne sence skozi čas.
Popotnik je gledal vse to,
in ko je pomislil,
kako nepotrebno je njegovo srce
sredi vsega tega,
se mu je utrla solza.
Pala je na tla
in ptiček, ki je stal tam, jo je popil.
In ko jo je popil, je rekel: Grenka je tvoja solza.
Zakaj je tako grenka?
In še preden mu je popotnik mogel reči
svoj običajni: Ne vem —
je ptiček umrl.
Vzel ga je v roke
in ga odnesel tja dol, kjer je ležal atomski vek,
da ga pokoplje.
Vendar zaman:
vsepovsod sam beton in železo,
samo železo in beton,
in niti toliko zemlje, ki rodi rože in ptice,
da bi našel grob za ptico
in zasadil rožo nanj.

Tone Pavček

POREKLO

Za temnimi ulicami, takoj za domom
raste zelena dolina.
In nad njo vas.
Z domom.

Iz labirintov betona in stekla
Nas vabita k njemu glas
Prazne zibke in korenina
Porekla.

Brezdomec se mu v naročje zateka,
Varujeta ga čas
In drevo — bolečina
Človeka.

A v njem je tišina, tišina,
Da se predniki svetijo v nas
Ko beli zajčki na nevidni steni
Spomina.

Drago Tršar — Ljudje v perspektivi, bron, 1959

Veno Taufer

OBRAZCI IN REŠITVE

trikrat sem zažgal grmado tvojega telesa
trikrat v eni noči ugrabil ko si gorela
sred brez številnih zubljev mojega semena
skoraj bi umrla od zvanečih uteži vesolja

zdaj me prikovanega na skalo znoja
udarjata ko dvoglava orla
enakomerno tvoji dojki
v kosteh odmeva pod oboki

vse bolj zasoplo štejem nihanje
v meni se preštevajo števila
dokler jih moj glas ne prevpije

zobljite milijarde se cepijo v milijarde
ne slišiš me med stenami mrzle domačije
telesa me je tihota neštevne minute preglasila

Jože Udovič

NEKJE SO BESEDE

Nekje so gibi, znamenja in besede,
še zakopane, še zasute z nočjo,
globoko pod drevesom znanih glasov,
in vendar jih čakajo mrtvi prostori,
slepe ulice, razpokana usta, kaplje na čelu,
stare stoječe ure s kukavicami
in roke, ki dremlejo na kolenih.

Nekje so zvoki, nekje so glasovi
za vse, kar razpada med zavrženimi stvarmi,
za pozabljeno, grenko, žejno kri,
ki se vsa leta ni udomačila v grobu,
za temni mah na živem telesu,
za poljube, pokopane pod gubami,
za knjigo svetlobe, raztrgano v človekovih prsih,
za mrtvo, poplavljenjo zemljo bližine,
za kletve, drhteče v krčih,
prepletene z drobnimi črnimi bliski,
za leta, sprhnela med gozdovi temè.

Globoko pod vejami znanih glasov
se budi šepetanje in neznani
vzkliki, besede
za posušena jezera oči,
za lesketajoče se luskinde sebičnosti,
za lisičje stopinje okoli resnice,
za kruh, zamešan s prahom zapuščenosti,
za stotere zlomljene gibe.

Ko bi jih slišal tisti,
ki z mrzlo jezo v srcu hiti
v zgubljene kraje,
ko bi jih slišal sovražnik krhke lastovice,
ko bi jih slišal kosec človeškega diha,
bi se zgrudil na svoji poti,
zapeklo bi ga v očeh in grlu,
in ko bi vstal spremenjen,
bi imel na ustnicah zapisano
drugo, še nikoli
izrečeno ime.

Tone Kuntner

OJ, KO NE BI BILO NOBENIH CEST

Po teh kočah
so zagledali luč sveta,
po teh gmajnah
so prepevali prve pesmi
in igrali prve pesmi
in igrali prve igre
življenja,
po teh njivah
so doraščali
v naše upanje,
na tej zemlji
so preizkusili svoje moči,
po tej cesti,
po tej cesti so odšli.

Imeli so mlada srca,
imeli so bistro oči,
imeli so zdrave noge.

Oj, ko ne bi bilo nobenih cest.

Kajetan Kovič

PASTORALE

Prva

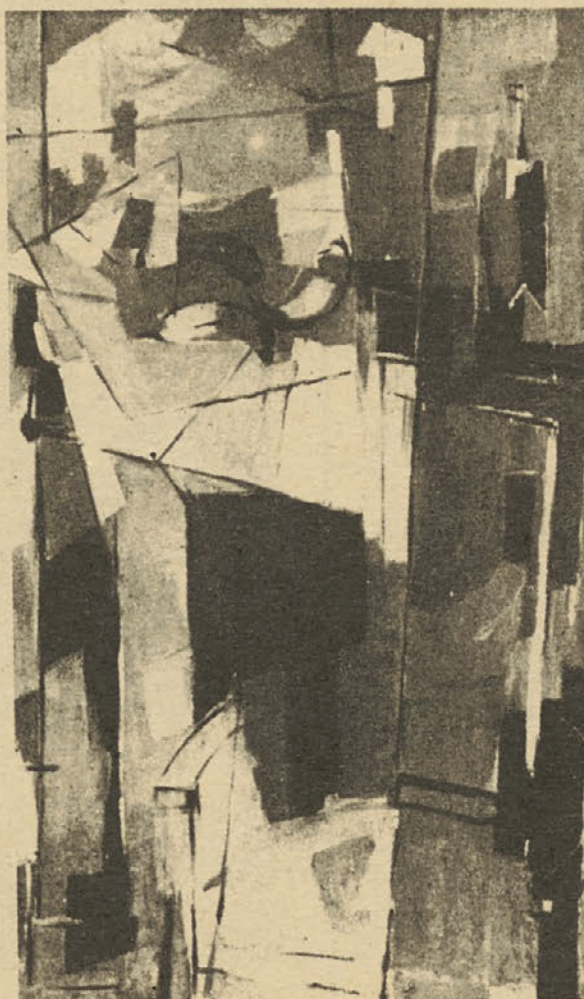
V urah teče beli čas.
Plamenijo mračne glave.
V temni gori kliče glas.
Za vodami so daljave.

Kri v nevestah kopni.
Kašče pokajo od zrnja.
Bik rjove od slasti.
Beli venci so iz trnja.

Mile praproti zore.
Temni glas med gabri toži.
Na zahodnem robu dne
spi nekdo v pretesni koži.

Dane Zajc

Za vse boš plačal.
Največ boš plačal za svoje rojstvo.
Jata posmehljivih ptic te bo nasledovala
skoz življenje.
Ob uri miru
in ob uri nemira
se bo spuščala na tvoje prsi.
Terjala bo plačilo.
In ti boš dajal in dajal.
Ampak odrešitve ne bo nikoli.
Ker ni nikjer odpuščanja.
Nikjer ni odrešitve za človeka.
V sebi nimaš vrednosti,
s katero bi plačal.
In sam si plačilo za vse.

Stane Kregar — Interier, 1952, olje

Obiskali smo šolarje v Posočju

In ti boš kalna tekla...

Kompasov avtobus, ki je ob novoletnih praznikih vozil darila podjetij in ustanov občine Ljubljana-Center, se je ustavil pred kobaridsko osnovno šolo »Simon Gregorčič«. Športno igrišče je bilo razrito od pristajanja helikopterjev. Šola še vedno obkrožajo prikolicke IMV Novo mesto; v njih se stiska danes več kot 70 ljudi, ki prizadevno pomagajo pri zadnjih obnovitvenih ali gradbenih delih.

Čebļajoča in nestrpna gruča otrok je božajoče gledala dedka Mrazu, medvedka, ki ga je spremljal, in velike zaboje, iz katerih so šuštele zavite dobrote, ki smo jih nosili v telovadnico. Čebelni panj široko odprtih, igrivih oči. Malčki v prvih vrstah, rahlo dostojanstveni višješolci stoje zadaj. Vrišče se sablja s čebļanjem in topotom, vse skupaj pa utiša blagi glas dedka Mraza. Temu pomaga odlična animatorka Alenka Svetelova, ki izvablja iz otrok natišje izjave ali pripravljene pesmi. Napotim se k ravnateljici in jo poprosim za kratek pogovor.

Ravnateljica Irena Sattler, ki je sicer pedagoginja in je končala Pedagoško akademijo v Ljubljani, je s podatki predstavila posoško potresno območje:

»Osnovna šola Kobarid je osrednja in vključuje učence iz podružničnih šol Breginj, Drežnica, Smast in Livek. Pred usodnimi dogodki sta spadali pod našo »perut« še podružnični v

moramo skrbeti še za vrtec, je takšna oblika pouka za nas še neizvedljiva.

— **Katere prostore bi še potrebovali za takšen podvig?**

»Urediti bi morali večjo telovadnico, poskrbeti za prehrano, kadre, učila, sodobnejše opremljene učilnice... V srednjeročnem načrtu je predvidena samo telovadnica. Na podružničnih

bolniki se zatekajo sem. Zdravstveni dom šele gradijo in kdo ve, če bo šola ves ta čas zmogla takšno preobremenitev. Seveda se pojavljajo ob teh problemih še drugi: kako prehraniti vso to množico šolarjev, naša centralna šola bi morala imeti urejeno kuhinjo, ki pa je še ne gradijo...»

Prikličem si v spomin obdaro vanje otrok v Breginju, kjer smo se stisnili pod streho obratne kuhinje tovarne igel TIK, razrit in rastoč kraj, ki je popolnoma izgubil nekdanje oblike tipične arhitekture in kjer je od 158 hišnih števil zraslo 138 montažnih zgradb, dvajsetim pa so zacepilili rane zidarji in domačini. Spomnim se blatnih cepetajočih nožic, ki so prinesle blato iz daljnjih vasi v to belo menzo, ker je šola porušena in zravnana z

zemljo, in skromnih razlag predmetne učiteljice Tončke Zorjanove iz Tolmina, ki nas je vodila; na 395 vozačev, ki so po 9 ur zdoma, na tiste gornike, ki samo do Vrsna potrebujejo s Krna debelo uro hoda.

Če bi bil Simon Gregorčič še živ, bi morda prenesel pomen svojih verzov: mojo srčno kri škropite — na te kraje in te ljudi, ki vztrajajo na tem najlepšem koščku slovenske zemlje in ki jim bomo vse bolj pomagali.

Naša pot, ki nas je vodila prek Tolmina, Kobarida, Breginj in Bovca nazaj v Ljubljano, je komajda opljusnila čudovita barva zelene Soče, ki se je skrivala v megli. V nas pa so ostali hvaležni pogledi otrok in vzgojiteljic, saj je bil zanje ta dan nekoliko svetlejši od drugih.

IVAN CIMERMAN

Otroci osnovne šole Simon Gregorčič v Kobaridu v veselem pričakovanju

Dom odprtih rok

Obiskali smo Dom Ivana Cankarja v Ljubljani

Ustanova je kot človek: ima svojo izkaznico, kjer so zbrani statistični podatki in fotografija.

Obstaja pa še en obraz.

Od obiskovalca je odvisno, ali ga odkrije, ali vidi nevidno, sliši neizgovorjeno. Morda brez besed začuti »zrak« in zasluti oblike. Dom Ivana Cankarja bi lahko poimenovali — dom odprtih rok. Že ko vstopimo, začutimo delovno zbranost, utrip mravljišča. Z dobrodoščico nas sprejme — domačnost. Z njo priplava od nekdaj prisrčni vonj po jabolkih in vonj po lavendi. Doma smo. Tako čudimo. Gotovo čutijo tako tudi gojenci. To prijeto ozračje ustvarja vedri, prisrčni kolektiv domskih vzgojiteljev s svojim ravnateljem.

Na proslavi ob dnevu JLA v Domu Ivana Cankarja

»IZKAZNICA« DOMA

Ravnatelj Jurij Poje nam je povedal, da združuje dom 325 učencev. Tretjina jih je iz drugih republik, največ iz Makedonije. Za te učence so poskrbeli dodatni pouk slovenskega jezika. Pedagoški kolektiv šteje 12 vzgojiteljev, ki skrbijo za življenje in delo pretežno kmečke in delavske mladine — učencev petnajstih različnih srednjih šol. Vsak izmed vzgojiteljev si po svojih najboljših močeh prizadeva, da bi pestra domska dejavnost kar najbolje potekala. Uspehi niso izostali.

»V svetu se kultura plazi.« se nasmehne ravnatelj, »mi pa imamo srečo z njo. Naš dom je dobro znan po svojem kulturnem življenju tudi zunaj naših zidov, v ožji in širši domovini.«

In res se doma že dolgo drži »kulturna sreča«. Tako je bilo že v njegovi zgodovini. V tem domu so prebivali naši znani kulturni delavci: Boris in Marjan Kralj, Janez Menart, Stane Jagodič in drugi.

ZAJETNA KNJIGA USPEHOV

Tako bi lahko rekli fotokroniki doma, ki jo že dvajset let prizadevno vodi vzgojitelj Jože Maček, ki je hkrati mentor in vodja domskega fotokrožka. Omenjena fotokronika je bila kot edinstven primer prikazana na razstavi domov v Slovenskem šolskem muzeju. V fotokroniki je na desetine in desetine po-

Ob likovni razstavi Klavdija Tutte in Vinka Zajca

snetkov, ki pripovedujejo o prvi domski (100 let stari) kuhinji, beležijo športne in kulturne uspehe doma, nagrade in priznanja. Knjiga, ki zaustavlja čas in hrani spomine. Učenci skrbijo za vitrine, v katerih razstavljajo priložnostne fotografije, avtentične dokumente in priložnostna besedila s fotografijami. Sodobna oblika obveščanja, ki jo nenehno uporabljajo. Tako so pripravili zapise in izvirne posnetke ob koroškem vprašanju,

učenci pa so sproti obveščeni tudi o športni in kulturni dejavnosti.

V domu je zelo razvita športna dejavnost; za to skrbi vzgojitelj Franci Pečan. Pod njegovim vodstvom so za laniško praznovanje dneva mladosti in 100-letnice Ivana Cankarja pripravili srečanje vrhniške mladine in pripadnikov JLA z mladino ljubljanskih domov s pestrnim kulturnim in športnim srečanjem. Na igrišču se je srečalo 2000 mladih; pomerili so se v odbojki, košarki, rokometu, malemu nogometu, streljanju, namiznem tenisu in šahu.

Poleg teh športov, ki jih v domu nenehno gojijo, kljub pomanjkanju telovadnice in igrišča, imajo tudi domski vod tabornikov. Ker jim primanjkuje prostora, si pomagajo pri športu s kulturno sobo, ki je v resnici večnamenski prostor; zunanje igrišče jim je ponudila v souporabo krajevna skupnost Poljane. Spomnimo naj se še na obrambni program, ki ga je pripravil domski aktiv rezervnih starešin.

KULTURNI ALBUM

Kulturna dejavnost doma je zelo pestra: dramski krožek pripravlja kulturne sporede za vse praznike ter »vesele večere« in gostovanja na šolah po vsej Sloveniji (šole same povedo, kakšen program si želijo). Letos so pripravili tri kvize na temo Ivan Cankar in še veliko prireditev. Mentorica kulturne dejavnosti je že deset let vzgojiteljica Ana Gerdin. Pri delu ji veliko pomaga študent PA Boris Kuburič, ki ima izreden posluh za dramsko umetnost. Letos so se zvrstile različne razstave: likovne, razstava knjižnice doma, razstava fotografij in razstava o Ivanu Cankarju. Dom je obiskal partizanski pisatelj Karel Grabeljšek. Poudariti moramo, dom Ivana Cankarja dobro sodeluje z domom Majde Vrhovnikove in s kasarno Maršala Tita; večkrat pripravijo skupne recitale. V domu so za novo leto pripravili novoletno prireditev za otroke domskih delavcev. V domu izhaja domski časopis — Stopinje: prva številka je izšla preteklega maja, druga pa oktobra.

Likovno selekcijo doma — STUDIO 19, uspešno vodi vzgojiteljica Ivanka Jankovič. Čeprav je letošnje šolsko leto prvo leto njenega službovanja, je z učenci pripravila že dve likovni razstavi. V likovni sekciji Studio 19 ustvarja kar 35 fantov. Pomagajo pri propagandi, izdelujejo plakate, opremljajo

Recital ob odprtju razstave

hodnike v zgradbi in nenehno ustvarjajo. Pri nabavi papirja in barv jim pomagata kartonažna tovarna in Mladinska knjiga. Tako nam je povedala izredno prizadevna likovna pedagoginja Jankovičeva.

RAZSTAVA LIKOVNIH DEL

Ob odprtju razstave smo poslušali recital, ki ga je doživeto podal študent Boris Kuburič ob spremljavi kitare. Ogledali smo si zanimiva likovna dela mladih razstavljalcev: Klavdija Tutte in Vinka Zajca, ki ustvarjata že od osnovne šole. Oba imata skupno izhodišče — nadrealizem, oba povezuje skupna značilnost: angažirano obravnavata pereče probleme družbe in človeštva. Njuna izrazna sredstva so: tempera, grafika, mešana tehnika. Najbolj prepričljivi in likovno dorečeni so nekateri osnutki za plakate: Pokop onesnaženega okolja, Vojne grozote, Krogla, Jazz festival itd.

PROSLAVA DNEVA JLA

Pester in dobro izbran spored, ki so ga pripravili pripadniki JLA iz kasarne Maršal Tito, je navdušil polno dvorano gledalcev in zvabil vztrajno ploskanje. Prepletale so se slovenske in srbohrvaške narodne pesmi in popevke, vrstile so se recitacije in kola. Dober vojaški orkester, odličen harmonikar, dobri solisti in prizadevni povezovalci sporeda so pripravili prisrčen, vever večer praznovanja, ki je hkrati najboljši dokaz dobrega kulturnega sodelovanja med domom in JLA.

Razšli smo se. V nas pa je ostalo iskreno spoštovanje do vzgojiteljev, ki opravljajo svoj poklic z ljubeznijo, s ponosom.

TEA DOMINKO

Prvič pred mikrofonom: punčka iz vzgojnovarstvenega zavoda v Kobaridu z igralko Alenko Svetelovo

Kredu in Borjanah. Vseh šolarjev je 498, poleg teh pa imamo še 83 predšolskih otrok v vrtcu. S podružničnih šol prihaja 395 otrok. Pouk poteka v dveh izmenah, za učence višjih razredov dopoldan, za tiste iz nižjih pa popoldan. Po potresu je postala naša šola nekako zbirno središče. Največ učencev prihaja iz šol Breginj, Smast in Breznica. Dva razreda, ki sta blizu same jugoslovansko-italijanske meje v šoli Livek, sta za te kraje in ohranjanje naše narodne zavesti zelo pomembna.

— **Pri takem dotoku učencev potrebujete gotovo več učiteljev?**

»Tako bi moralo biti, v resnici pa sta na predmetni stopnji nezasedeni dve delovni mesti (slovenščina, srbohrvaščina). Osebnih dohodki so od 430 do 500 starih tisočakov, na razpis pa že tri leta ni odziva. Zgodovino, zemljepis in družbeno moralno vzgojo morajo poučevati učitelji drugih predmetov. Dokler ne bo stanovanj, tudi učiteljev ne bo.

— **Ali gradite tudi za učitelje, zdaj, ko so vsi kraji prizadeti?**

»Najprej so na vrsti najnujnejše gradnje. Denar za stanovanja se zbira pri izobraževalni skupnosti. Učitelj, ki na primer gradi svojo hišo, zelo težko dobi posojilo. Niti starejši učitelji, ki so v tem kraju po deset ali več let, nimajo svojih stanovanj.«

— **Celodnevna šola vam nalaga nove in odgovornejše naloge. Vaša šola je 10 km oddaljena od državne meje in ima torej posebno vlogo kot mejnik. (Misel mi preblisne Gregorčičeva pesem Soči, pogled mi zatipa po rebrih hribov, koder so potekali najtežji boji v prvi in drugi vojni...)**

»Za sedaj tu še ni možnosti za tovrstno šolo. Odkar prihajajo k nam otroci iz podružničnih šol in

šolah bodo po solidarnostnih posegih ustvarjeni pogoji za celodnevno izobraževanje. Tako bodo v Breginju štiri učilnice in vzgojnovarstveni oddelek. V Smasteh bodo tri učilnice itd.»

— **Kako potekajo solidarnostne gradnje v šolstvu?**

»Načrt za breginjsko šolo so izdelali v Makedoniji, pri razpisu za gradnjo pa je ponudilo najboljšo pogoje Gradbeno podjetje Gorica. Srbi bodo gradili dijaški dom v Kobaridu, Vojvodina je prevzela II. fazo izgradnje šolskega centra v Tolminu. Za centralno šolo v Bovcu so prevzeli skrb Hrvati, v Volčah bodo pomagali s prispevki iz Kosova in zgradili podružnično šolo do 4. razreda. Žago bo podprla republiška izobraževalna skupnost, šolo bo gradil Marles; Izobraževalna skupnost Slovenije bo podprla tudi gradnjo vrtca, šolo v Smasteh bomo zgradili z občinskim denarjem.

— **Kako je potekal pouk v teh izjemnih razmerah?**

»Po potresu smo reorganizirali 12 oddelkov in jih skrhili na 9, na predmetni stopnji. V posameznem oddelku je od 33 do 35 otrok. Pri samem učnem procesu so nastale velike motnje. Otroci se težko zberejo, vsak vzgib jih preusmeri, vedno je čutil strah pred novo nesrečo. Morali smo deloma prilagoditi in ublažiti merila za ocenjevanje. Otroci, ki žive v barakah in prikolicah, le težka doma pišejo naloge. Posledice potresa so povzročile v otroški psihi neuravnovesenost, poleg notranjih so še zunanje okoliščine. Ob naši šoli so dober mesec pristajali helikopterji, šola je bila ambulanta, zatočišče in osrednja točka vseh dogajanj v kraju. Bilo je tudi nevarno, da bi izbruhnila epidemija. Sedanje delo nam otežuje ambulanta, ki jo imamo v šoli — v učilnici! Vsi

Vzorno poslovanje Samopomoči v Mariboru

Z velikim zadovoljstvom je upravni in nadzorni odbor Samopomoči sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev Slovenije ugotovil na svoji seji hitro, tekoče in pregledno delo poverjeništa Samopomoči v Mariboru, kar močno olajša administracijo, pregled članstva

in zmanjša upravne stroške v centrali.

Želimo, da bi temu zgledu sledili tudi poverjeniki v drugih krajih in pridobili čimveč novih članov. Pojasnila o tem dobite lahko v pisarni Samopomoči v Gosposki ulici 3 v Ljubljani.

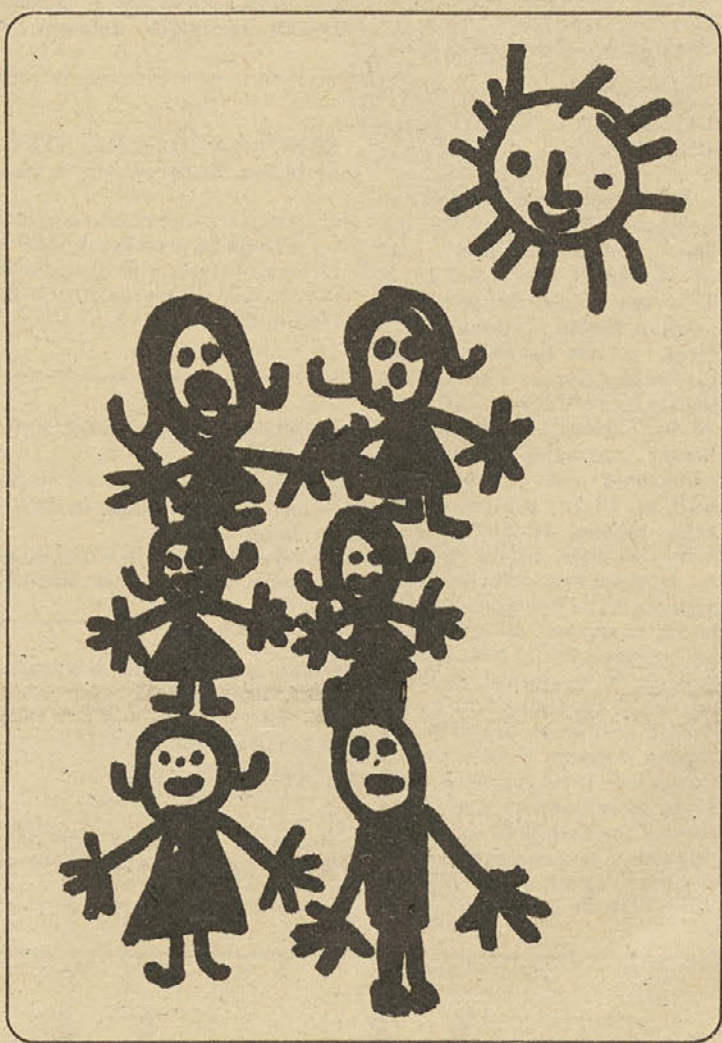
DRAGO VONČINA

Pestra dejavnost

Bogato učilo

Zakaj korak nazaj?

Vzgojiteljica
MARJETA KOROŠEC,
Maribor

Katka brez copatka

ALBIN PODJAVORSEK

**Športna značka —
priročnik**

*In še nekaj: program tekmoval-
nja za športno značko nam daje
nove možnosti za sodelovanje s
starši. Starši bodo lahko sodelo-
vali pri izvedbi izletov in drugih
dejavnosti. S tem bo vzgoja v
družini in vzgojnovarstveni orga-
nizaciji še tesneje povezana in bolj
uspešna.*

ZMAGA GLOGOVAC

Med vajo za lutkovno igro »Mojca Pokraculja«. — (Foto: S. Jesenovec)

Dobro je vedeti

V februarški številki revije Vzgoja in izobraževanje je objavljen uvodnik primarija dr. Pavla Kornhauserja o stališču otroškega zdravnika do pedagoškega dela v bolnišnici.

Uredništvo Prosvednega delavca meni, da bo to pojasnilo oddelka za splošne zadeve Skupščine občine Ljubljana Center, ki so ga poslali na zahtevo enote Kliničnega centra v Ljubljani, zanimivo in koristno tudi za druge osnovne šole, čeprav nimajo specialnih oddelkov za pouk bolnih otrok. Objavljamo oba dopisa:

Zavod za šolstvo SRS,
direktor Boris Lipužič
61000 Ljubljana
Poljanska c.

Vodja službe TOZD —
Pediatrski oddelk kirurških
strok:
prim. dr. P. Kornhauser

Socialistična republika Slovenija
SKUPŠČINA OBČINE LJUBLJANA
CENTER
Oddelk za splošne zadeve

ZADEVA: LETNI DOPUSTI
UČNEGA IN VZGOJNEGA
OSEBJA

Glede na sklepe 1. posveta o delu pedagoga v bolnišnici za otroke in razpravo na sestanku med zdravstvenimi delavci in učitelji na pediatričnem oddelku v Kliničnem centru naprošamo za mnenje o trajanju poletnih dopustov za pedagoško osebje, ki je zaposleno v Kliničnem centru. Čeprav se šolsko leto te dni končuje, menimo, da je za hospitaliziranega otroka zelo pomembno, da mu med zdravljenjem v bolnišnici tudi tedaj, ko imajo zdravi otroci počitnice, posvečamo enako pozornost glede na zadostitev njegovih emocionalnih potreb. Učitelj lahko tudi v poletnih mesecih, čeprav v zoženi obliki, organizira in vodi takomenovano »zunajšolsko dejavnost«, ki je lahko zelo pestra in dopolnjuje delo vzgojiteljic, če so sistemizirane na neki kliniki.

To novo obliko sodelovanja učiteljev pri vzgoji in rekreaciji bolnega otroka bi bilo treba uskladiti z morebitnimi tečaji, ki jih organizira Zavod SRS za šolstvo v mesecu juliju ali avgustu in z dopusti drugih pedagoških delavcev, ki so na stalnem delovnem mestu v Kliničnem centru v Ljubljani, v skladu s vodstvom matične osnovne šole.

Za mnenje — ki ga pošljite, prosim, tudi Osnovni šoli Ledina, Ljubljana — se vam zahvaljujem.

je očitno več, kar dovoljuje zakon.

Pri pregledu samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu naslovne šole smo ugotovili, da poglavje o letnih dopustih ni usklajeno z določili uvodoma navedenih zakonov; to velja tudi za sporno odločbo o priznanju letnega dopusta J.I. Zato prosimo, da v skladu z določili statuta šole in tega samoupravnega sporazuma spremenite ali dopolnite sporne določbe samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev v

združenem delu in nas o sprejetih spremembah obvestite. Po sedaj veljavnih predpisih je učno in vzgojno osebje glede pravice do letnega dopusta povsem izenačeno z drugimi delavci v združenem delu. Med šolskimi počitnicami pa šola v obdobju, ko delavci ne izrabljajo letnega dopusta, v okviru dejavnosti organizira učne in vzgojne aktivnosti in izvaja druge dolžnosti.

NAČELNIK
ODDELKA ZA SPLOŠNE
ZADEVE
ZORA UDE

OSNOVNA ŠOLA DR. VITA KRAIGHERJA,
Ljubljana, Bežigrad, Trg 9. maja 1

razpisuje prosto delovno mesto
— učitelja za predmetni pouk biologije in kemije.
Delovno razmerje je za nedoločen čas.
Pogoj: višja ali visoka strokovna izobrazba.
Nastop dela možen 1. 2. 1977. Stanovanja ni.

OSNOVNA ŠOLA MOZIRJE

razpisuje prosti delovni mesti:
— učitelja matematike in fizike za nedoločen čas s polnim delovnim časom — PRU
— učitelja kemije in biologije za določen čas, od 1. februarja do 30. junija 1977 s polnim delovnim časom — PRU ali absolvent PA

Odbor za medsebojna delovna razmerja OSNOVNE ŠOLE BRATJE
REŠ DESTERNIK

razpisuje za nedoločen čas prosto delovno mesto
— učitelja za 1. razred
Pogoj: U ali PRU.

Stanovanja ni. Ugodne avtobusne zveze s Ptujem.
Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

KOMISIJA ZA VOLITVE IN IMENOVANJA
SO IDRJA

razpisuje prosti delovni mesti
— ravnatelja osnovne šole Vojkove brigade Spodnja Idrija
— ravnatelja VVZ Štefke Majnik Idrija

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev, določenih z zakonom, izpolnjevati še tele:

— da imajo 5 let vzgojnoizobraževalne prakse
— da se odlikujejo v pedagoško-organizacijskem delu
— da so družbenopolitično aktivni in moralnopolitično neoporečni.

Prijave z ustreznimi dokazili in opisom dosedanjega dela naj kandidati posredujejo oddelku za kadrovska vprašanja SO Idrija v 15 dneh od objave razpisa.

France Ostanek — 75-letnik

Letošnjega 6. februarja bo praznoval svoj življenjski jubilej — petinsedemdesetletnico višji strokovni sodelavec in dolgoletni ravnatelj Slovenskega šolskega muzeja v Ljubljani France Ostanek. Delo Slovenskega šolskega muzeja je med njegovim ravnateljevanjem doseglo visoko strokovno raven, tako da je postal muzej osrednji dokumentacijski center za zgodovino slovenskega šolstva. V njem je zbrano izredno veliko gradiva, prostori pa so postali že zdavnaj pretesni. Pri svojem delu se je France Ostanek spoznal z odgovornimi osebnostmi po vseh naših republikah in sosednjih državah. Tudi to je veliko pripomoglo, da je pridobil muzej dragoceno gradivo.

France Ostanek je vsestransko razgledan na področju slovenske šolske zgodovine; s tem se ukvarja že od leta 1935. Tedaj je na banski upravi Dravske banovine organiziral in vodil manjšinski referat. Tudi po osvoboditvi je delal na manjšinskem oddelku v Beogradu in v Ljubljani. Slovenijo je prehodil po dolgem in počez. Ni šole na Slovenskem, ki je ne bi obiskal in ob tem zbiral dragoceno arhivsko in literarno gradivo o njeni zgodovini. Njegovi članki, razprave in predavanja so objavljeni v številnih strokovnih glasilih.

Vedno je poln idej in odličen organizator. Na njegovo pobudo so začeli izdajati vsi trije jugoslovanski šolski muzeji Zbornik za zgodovino šolstva in prosvete. Uredil je vseh devet števk Zbornika, ki so izšle do sedaj, ob stoletnici osemletne splošne šolske obveznosti pa je uredil publikacijo Osnovna šola na Slovenskem 1869—1969. Veliko delo Franceta Ostanke je tudi priprava monografije Partizansko šolstvo na Slovenskem; kot glavni in odgovorni urednik ga nadaljuje še sedaj.

Jubilanta odlikujejo velika prizadevnost, veselje do ustvarjalnega dela in pripravljenost, da nesebično razdaja svoje bogato znanje.

V tem kratkem sestavku ni bilo mogoče opisati vsega, kar je France Ostanek v štiridesetih letih napravil za slovensko šolsko zgodovino, še manj pa prikazati njegovo toplino, zavzetost in prijateljsko naklonjenost — ne samo do sodelavcev, temveč do vsakogar, ki išče pri njem pomoč in nasvet.

Ob visokem jubileju mu želimo še trdnega zdravja in veliko uspešnih let!
S. P.

Varstvo šolskih otrok med počitnicami

Počitnice in pouka prosti dnevi prinašajo staršem in učiteljem vedno nove skrbi. Kam z otroki? Starši menijo, naj bi šole poskrbele za varstvo tudi med počitnicami. Ankete so pokazale, da varstvo za nekaj otrok ekonomsko ni opravičljivo. Ogrevanje prostorov, preskrba s hrano, dežurstvo itd. znatno bremenijo že tako minimalna sredstva, namenjena za varstvo.

Skupine se med počitnicami ponavadi združujejo, tovarišice se menjavajo, otroci se ne počutijo dobro. Zato tudi tisti starši, ki so se v anketi izjavili, da varstvo potrebujejo, poskušajo najti drugo rešitev. Da bi se naš šolar v varstvu bolje počutil, bi bili potrebni predvsem primerni prostori, ki naj bi bili urejeni domače — nekoliko drugače kakor učilnice. Za otroka je utrudljivo, če mora ves dan živeti v živčni napetosti, to je v gruči drugih otrok, v šoli in v varstvu, ne ne pod nadzorstvom, ne neho opozarjan. Otroci so zaradi tega glasni, nemirni — skratka, utrujeni.

Če je le mogoče, razvrstimo pohištvo tako, da pridobimo nekaj »kotov«. Ko zaradi slabega vremena otroci ostajajo v prostoru in so po končani učni uri na programu interesne dejavnosti, se zelo priče, zlasti otrokom prvega in drugega razreda, da se po dva ali trije zavlečejo v skriti kotiček in se individualno sproš-

čajo v igri. (Skupina pri tem ni motena). Otroci, ki je do vstopa v šolo bil samo »otrok«, je prizadej že s tem, da je spremenil način življenja, odvzeto mu je popoldansko spanje, prikrajsan je za mnoge otroške radosti. Vsakodnevni sprehod po isti poti ali vsakodnevno skakanje po istem igrišču pa ni posebno zanimivo. Tovarišica v varstvu bi morala imeti več sredstev za svobodne dejavnosti, več materiala (barvice, papir, pribor za šivanje itd.) zlasti več igračk, ne samo sestavljenke in podobne igre. Zlasti velik bi moral biti izbor knjig. Ne bi bilo odveč, če bi imeli en ležalnik ali nekaj blazin, kjer bi si otrok odpočil.

Za šolarja je glavno učenje. Če je uspeh v šoli dober, so zadovoljni starši in učitelji, zato je večji del časa posvečen učenju. Ostali čas naj bi bil namenjen rekreaciji, po možnosti na svežem zraku. Delo v podaljšnem bivanju naj bi bilo skupinsko, po potrebi individualno. Čustveno bi morala biti tovarišica otrokom zelo blizu, tako da bi s svojim ravnanjem zapolnila vrzel, ki nastane v otroku včasih zaradi pomanjkanja ljubezni in vzgoje doma. Da bi lahko zadočila vsem tem potrebam, mora imeti ustrezne možnosti za delo. Teh pa nima. Zato se iz leta v leto ob vsakih počitnicah ponavlja ista pesem: Bo varstvo ali ne? PEPCA KOŽELJ

Naši razgledi

Izšla je 600. številka NAŠIH RAZGLEDOV. Konec lanskega leta je bil zaključen 25. letnik. Zavoljo aktualne kulturne, politične, gospodarske in splošno družbene vsebine priporočamo list vsem prosvetnim delavcem.

V tej številki ne prezrite:
— Bogdan Capuder: Publicistika Naših razgledov med zasnovami in uresničevanjem;
— Barica Marentič-Požarnik: Vijugava pot od teorije do prakse na področju šolstva;
— Franci Pivec: Za osvoboditev vzgoje in izobraževanja;
— Dr. Janez Rotar: Kultura v Jugoslaviji in Slovenci.

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

Nadomestilo za letni dopust

VPRAŠANJE:

Delovna skupnost osnovne šole je pred štirimi leti sprejela sklep, da pripada celotno nadomestilo za letni dopust tistemu delavcu, ki je na šoli zaposlen vse šolsko leto, to je od 1. 9. do 31. 8. naslednjega leta. Če je delavec pri nas zaposlen npr. samo 7 mesecev, dobi ustrezen delež nadomestila, čeprav izrazi letni dopust v celoti. Ta sklep smo sprejeli zaradi posebnosti dela na šoli. Prosimo za vaše mnenje.

ODGOVOR:

Zakon o medsebojnih razmerjih v združenem delu določa, da delavcu pripada letni dopust po šestih mesecih nepretrganega dela v delovni organizaciji.

Če mu pripada letni dopust, mu pripada tudi regres.

Šola ne sme sprejeti nobenega sklepa, ki bi bil v nasprotju z zakonom. Sicer pa morate imeti v svojem internem aktu natančno določene pravice delavcev, ki izhajajo iz dela.

Jubilejna nagrada

VPRAŠANJE:

Leta 1974 so na Šolskem koinarskem centru delili jubilejne nagrade tistim delavcem, ki so dopolnili 10, 20, ali 30 let delovne dobe. Delavec, ki je imel ob delitvi nagrad 18 let delovne dobe, je dobil nagrado za 10 let delovne dobe. Sedaj pa je ta delavec dopolnil 20 let delovne dobe. Ali mu pripada ustrezna jubilejna nagrada po sindikalni listi?

ODGOVOR:

Seveda mu pripada jubilejna nagrada. Toda leta 1974 bi se morali vprašati, ali mu nagrada

pripada ali ne. Napako ste napravili takrat! Kršili ste sporazum.

Učna obveznost učitelja 4. razreda

VPRAŠANJE:

Učna obveznost učiteljev osnovne šole je določena z zakonom o osnovni šoli in s predmetnikom. Najvišja je za učitelje 4. razreda, in sicer 22. ur za vse razrede pa od 18 do 20 ur na teden.

Prosimo, da pojasnite, ali imajo učitelji 4. razreda zaradi svoje večje učne obveznosti pravico do sorazmerno večjega osebnega dohodka in ali jim lahko šola ali izobraževalna skupnost prizna dve naduri na teden in jih lahko izenači z drugimi učitelji.

ODGOVOR:

Učitelji osnovne šole v času svoje delovne obveznosti opravljajo ne le vzgojnoizobraževalno delo (pouk), temveč tudi obvezno pripravo na pouk in drugo delo, ki je povezano z vzgojnoizobraževalnim delom (npr. popraviljanje nalog, razredništvo, skrb za knjižnice, kabinete, delavnice in telovadnice, dežurstvo, mentorstvo pri prostovoljnih dejavnostih, delo s skupnostjo učencev, vodstvo šolskih kuhinj in podobno). Zato pomeni učna obveznost učiteljev le del njihove delovne obveznosti — ki je za vse enaka in je 42 ur tedensko, vanjo se šteje tudi čas za priprave in drugo delo, ki je povezano z vzgojnoizobraževalnim delom.

Z zakonom o osnovni šoli je učna obveznost učiteljev v osnovnih šolah določena takole:
— za učitelje razrednega pouka znaša toliko učnih ur, kolikor jih določa predmetnik, vendar ne več kakor 24 ur na teden pri šestdnevnem delovnem tednu in 22 učnih ur na teden pri petdnevem delovnem tednu;

— za učitelje predmetnega pouka je pri šestdnevem delovnem tednu 22 ur, pri petdnevem delovnem tednu pa ne več kot 20 učnih ur na teden; svet osnovne šole pa lahko, če organizacija vzgojnoizobraževalnega dela tako zahteva, poveča ali zmanjša posameznim učiteljem predmetnega pouka učno obveznost za največ dve uri na teden.

Učna obveznost posameznih učiteljev je torej prilagojena organizaciji vzgojnoizobraževalnega dela in je zato tudi različna. Ker pa se v 42-urno tedensko delovno obveznost poleg učne obveznosti povsem enakovredno šteje tudi čas za obvezne priprave in drugo delo, ki je povezano z vzgojnoizobraževalnim delom, mora učitelj, ki ima manjšo učno obveznost, v ustrezno večjem obsegu opravljati drugo delo, in nasprotno. Celotno vzgojnoizobraževalno delo mora biti tudi v osnovni šoli tako organizirano, da učitelji izpolnijo svojo 42-urno tedensko delovno obveznost. Zato različna učna obveznost posameznih učiteljev v mejah, ki jih določa zakon, sama po sebi ne pomeni različne delovne obveznosti. Prav tako v tem primeru ni razloga za nadurno delo ali za delo polnega delovnega časa.

Priznanje dodatka na stalnost

VPRAŠANJE:

L. A. piše, da so se vse srednje in strokovne šole v njihovem kraju združile v SOZD — Srednješolski center. Vsaka šola ima svoj pravilnik o delitvi osebnih dohodkov in druge splošne akte, skupno je le nastopanje »navzven«, med drugim personalna politika, štipendiranje itd. Zaradi zmanjšanja števila oddelkov na dosedanjih šolah se je zmanjšalo tudi število učnih ur. Zato se je

prijavil na razpisano delovno mesto na drugi šoli istega Srednješolskega centra.

Tam, kamor se je prijavil, menijo, da mu na novem delovnem mestu ne pripadajo točke za stalnost (po členu 32. samoupravnega sporazuma za srednje šolstvo). V samoupravnem sporazumu o delitvi osebnih dohodkov imajo predviden tudi dodatki za stalnost, vendar ni navedeno, komu to pripada. Omenjena je le beseda stalnost, razponi so določeni v skladu s samoupravnim sporazumom. Ko jih je L. A. na to opozoril, so odgovorili, da je dodatek prav gotovo mišljen za stalnost v njihovem zavodu. Učitelj L. A. meni, da to ni pravilno.

ODGOVOR:

Združevanje in razdruževanje šolskih zavodov je prav gotovo zelo kočljivo vprašanje, če ga zapletemo. Normalno bi bilo, da se združitve opravi z določenim praktičnim namenom, ki je lahko: večja pedagoška učinkovitost, enotnejša notranja zakonodaja TOZD, bolj smotrna uporaba sredstev, boljše kadrovska razporeditev, enotna štipendijska politika in še kaj. Če je temu tako, potem je ukrep vaše »nove šole« dokaj nerazumljiv, še zlasti, ker nova sindikalna lista (za leto 1977) tega dodatka več ne predvideva in se se najbrž združili v SOZD zato, da bi bolje vzgajali in učili.

Predvsem je treba reči, da formalno združevanje šol v razne oblike »centrov« ali »zavodov« ni priporočljivo, če se pri združitvi (največkrat vsiljeni) niste pogovorili o smotnosti združitve in o pravih delavcev v novi SOZD. In če je to SOZD, ne moremo govoriti o tem, da ste prišli v novo »njihovo« šolo, temveč ste v okviru SOZD zamenjali delovno mesto, pa čeprav na formalen razpis vaše sedanje OZD ali TOZD ali kakorkoli se že imenuje.

Slovenijašport

Export-Import | p. o. | Ljubljana

61001 Ljubljana, Dalmatinova 1

poštni predal 161

telefoni: (061) | 314-677, 321-591

Pri podjetju Slovenijašport lahko

KUPITE OPREMO ZA:

● telovadnice in kabinete za trim

● vse vrste športov

● rekreacijo

● taborjenje in turizem

● lov in ribolov

ter oblačila, obutev in torbe iz programa adidas.

OBIŠČITE NAS V NAŠH PRODAJALNAMI

VSEM ŠOLSKIM KUHINJAM NUDIMO

po izjemno ugodnih cenah:

- prvovrstni slovenski cvetlični med
- a) rinfuza po ceni din 34,00 kg
- b) embaliran v aluminijasti foliji 25 gr po ceni din 1,65
- Medeni čaj ali hladni napitek z okusom janež, žajbelj, kamilica, embaliran v aluminijasti foliji 40 gr, po ceni din 2,70

V zgoraj navedene cene so vračunani tudi stroški za prevoz do skladišča kupca.

Za naročila se priporočamo!

OZD

medex

Ljubljana

vsem šolskim kuhinjam

nudimo

PO IZREDNO UGODNIH CENAH

malinov sirup v 10-litrskih posodah
oranžni sirup
limonov sirup

naravne sokove

borovničev sok v litrskih steklenicah
ribežov sok
jabolčni sok
višnjev sok
ananasov sok

naravni sokovi, primerni za izlete

borovnica doypack 0,20 litra
ribež doypack 0,20 litra
marelica doypack 0,20 lit.
breskva doypack 0,20 lit.
oranžni doypack 0,20 lit.
limona doypack 0,20 lit.
ananas doypack 0,20 lit.

»DANA« tovarna rastlinskih
specialitet in destil. Mirna
tel.: 068-82-300, 82-326
telex: 33751 YU DANA

GP »TEHNIKA«
LJUBLJANA

TOZD
LJUBLJANSKE OPEKARNE
Ljubljana
Cesta na Vrhovce 2
tel. 61-965

nudi

vsem vzgojnovarstvenim zavodom, šolam
in zavodom, ki jih na novo gradite,
rekonstruirate in prenavljate

- vse vrste opečnih izdelkov:
polno zidno opeko,
modularni blok,
potresnik Čigon,
vse vrste mont,
strešnik »NOVOTEKS«
dimnike SCHIDEL »JU« KAMIN
- cement
- apno v vrečah
- betonsko železo
- keramične talne obloge po cenah,
veljavnih na dan dobave

Resnim interesentom pošljemo potrebne cenike
za veleprodajo. Dajemo tudi dobavni popust,
ob strnjenih naročilih ob koncu leta pa tudi
večji popust.

Informacije dobite lahko pisмено ali telefonsko
na navedeni naslov.

MODNA HIŠA – Organizacija poslovnega združenja vas vabi, da si v blagovnih enotah ogledate bogat izbor ženske, moške in otroške konfekcije za novo pomladno – poletno sezono, pestro izbiro športnih in elegantnih pletenin, aktualnega metrskega blaga, galanterijskih izdelkov in modnih dodatkov, ki bodo popestrili vsako garderobo. Izbirali boste lahko med modnimi in umirjenimi modeli za vse priložnosti, primernimi za vse starosti in postave. Za kakovost, modne kroje, barve in desene so poskrbeli naši priznani proizvajalci oblačilnih strok, ki so člani Organizacije poslovnega združenja Modna hiša.

modna hiša
vas pričakuje

Sadje zelenjava

VELETRŽNICA S KMETIJSKIMI PRIDELKI

Ljubljana

Poljanska cesta 46/a

telefon: h. c. 310-744, 310-753, 325-166
prodaja: 316-185, 317-249, 317-564

NUDI

vsem šolskim in internatskim kuhinjam
v SR Sloveniji po konkurenčnih cenah

- domače in uvoženo sadje
- vse vrste zelenjave
- razne sadne sokove in brezalkoholne napitke
- konzervirano sadje in zelenjavo

Šolska vodstva prosimo, da nam
sporočijo, koliko sadja, zelenjave
in sokov potrebujejo.

Po ugodnih cenah je na voljo tudi
blago za ozimnico.

'ZAVAROVALNA SKUPNOST TRIGLAV'

- poskrbi v domači in tuji valuti za vse vrste premoženjskih zavarovanj, zavarovanj premoženjskih interesov in za zavarovanje oseb
- združuje zavarovalne premije, poravnavanje obveznosti in izravnavanje nevarnosti
- odpravlja pasivne pozavarovalne posle doma in v tujini
- rešuje zadeve ob mednarodnih avtomobilskih škodah in opravlja druge storitve tujim zavarovalnim organizacijam.

ZAVAROVALNA SKUPNOST IMA POOBLASTILA ZA:

- sklepanje pozavarovalnih pogodb s pozavarovalnimi skupnostmi
- sklepanje samoupravnih sporazumov in dogovorov v skladu z določili tega sporazuma
- sklepanje sozavarovalnih pogodb z drugimi zavarovalnimi skupnostmi
- opravljanje drugih pravnih poslov, ki so značilni za zavarovalno skupnost kot celoto v skladu z določili samoupravnega sporazuma.

PLAVA LAGUNA

Na območju Poreča, Novigrada in Funtane imamo v šestnajstih hotelih A in B-kategorije, štirih naseljih z bungalovi in vilami ter štirih avtocampih prostora za 26.000 gostov. Smo torej največje hotelsko-turistično podjetje v državi in imamo letno več kot dva milijona nočitev.

Vsi naši objekti so odprti varovancem vzgojnovarstvenih zavodov, učencem osnovnih in srednjih šol, študentom in prosvetnim delavcem.

In kaj vse lahko pri nas organizirate in dobite?

- letovanje za predšolske in šolske otroke;
- šolo v naravi s plavalnim tečajem in podobno;
- šolske ekskurzije - enodnevne in večdnevne;
- strokovni ogled poreških kulturno-zgodovinskih znamenitosti (Mestni muzej, Evfrazijeva bazilika);
- izlete po Istri z ladjami in avtobusi po zelo ugodnih cenah;
- razna športna tekmovanja in treninge v naših športnih središčih, kjer so na voljo objekti za več kot 50 različnih športnih panog;
- upokojenim prosvetnim delavcem oddih v zimskih mesecih s 15 odstotnim popustom;
- simpozije, konference in tečaje - na voljo je dvorana s 570 sedeži in z vsemi tehničnimi pripomočki itd.;
- kulturno-zabavne prireditve (disco klubi, glasba v vseh hotelih, nastopi folklornih skupin, koncerti) in drugo.

Za šolske skupine veljajo posebne cene. Aprila in maja so od 66.- din dalje, odvisno od kategorije in vrste objekta.

**Pojasnila in rezervacije dobite pri PREDSTAVNIŠTVU
"PLAVA LAGUNA" LJUBLJANA, CELOVŠKA 147/b, tel
(061) 54-369.**

alpina

30

let
tovarne obutve žiri

alpina

Predstavljamo vam nekaj modelov
planinske obutve. Obiščite naše
prodajalne in si oglejte novo kolekcijo
modne in športne obutve.